HET LAND VAN AALST

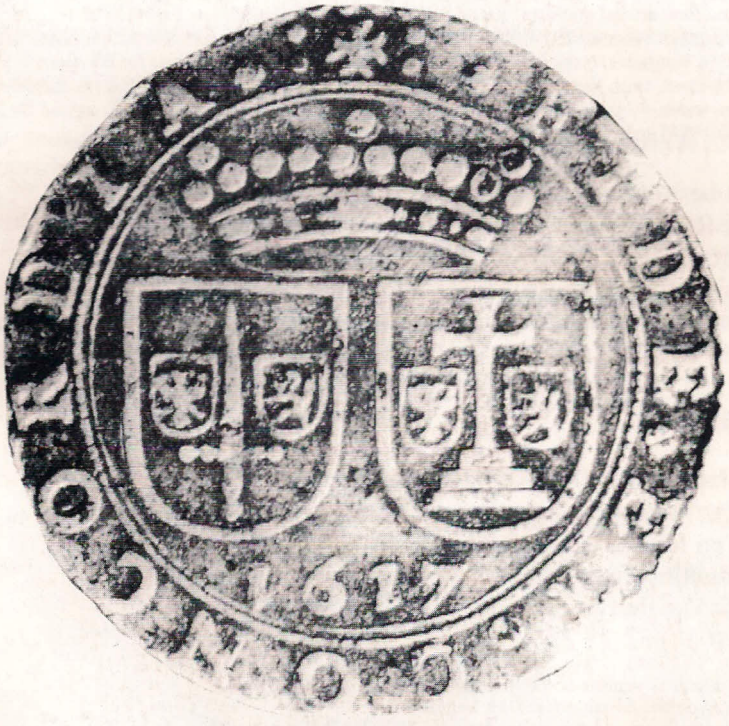

Tijdschrift van de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst

Het Land van Aalst

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Uitgegeven door de geschiedkundige vereniging "Het Land van Aalst", met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, de stad Aalst en de stad Ninove.

Prijs voor een jaarabonnement:
Leden: 550 fr. - Steunende leden: 800 fr. - Beschermende leden: 1.200 fr.
Te storten op rek. 000-0586911-61 van Het Land van Aalst,
Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

De vereniging werd opgericht in 1949 en heeft als werkgebied de gemeenten van de vroegere bestuurlijke eenheid "Het Land van Aalst" in haar grootste uitgestrektheid, alsmede van enkele aangrenzende Oost-Vlaamse gemeenten (grosso modo de streek tussen Schelde en Dender). Initiatiefnemers en stichters waren + Albert Van Lil (beheerder 1949-66) en + Jozef Van Overstraeten (voorzitter 1949-52). Tot de stichters hoorden eveneens + Arthur Broeckaert, + Hendrik Vangassen (voorzitter 1954-63), + Jozef Van Cleemput, + Jozef De Brouwer, + Valère Gaublomme, Frits Van Acker, Basiel Boel, + Marcel Cornelis en + Jules Pieters. Latere voorzitters waren + Jozef Borremans (1953-1954), + Frits Courteaux (1963-1980) en Luc De Rijck (1980-1984) erevoorzitter.

Het bestuur van de vereniging is als volgt samengesteld:
Luc Robijns, voorzitter
Marcel Cock, ondervoorzitter
Basiel Boel (erebestuurslid), Lieve De Mecheleer, Marc Uyttersprot (bibliothecaris-archivaris), Geert Van Bockstaele (beheerder), Mieke Van Damme, Dirk Van de Perre (redactiesecretaris), Georges Vande Winkel (bibliografie), Bart Van Langenhove, Wilfried Vernaeve (verslaggever).

Ledenadministratie en algemene correspondentie:
Geert Van Bockstaele, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem
tel. en fax (09) 360 19 04
Redactiesecretariaat en toezending kopij:
Dirk Van de Perre, Hoogstraat 23, 9401 Ninove-Pollare
tel. (054) 33 73 27

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.
Verantwoordelijke uitgever: Dirk Van de Perre
Zetel van de vereniging: Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade
Kaftontwerp: Bart Maris
Druk: De Riemaecker Printing, Nukerkeplein 9, 9681 Nukerke (055) 21 14 04

Op de kaft is de penning van "Het Land van Aalst" (1617) weergegeven. Op de voorzijde staat het wapenschild van de twee steden Aalst en Geraardsbergen, op de achterzijde dat van de vijf baronieën Rode, Gavere, Zottegem, Boelare en Schorisse.

ISSN 0778-7731

GEANNOTEERDE LEDENLIJST VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDS VERBOND TE AALST 1904 - 1914 (DEEL 1)

Marc UYTTERSPROT

Het ANV te Aalst

In 1895 werd door de Aalstenaar Hippoliet Meert te Brussel het Algemeen Nederlands Verbond (ANV) gesticht. Twee jaar later werden de banden met Noord-Nederland versterkt en de algemene statuten vastgelegd. Het doel van het ANV was - en is nog steeds - overal de belangen van de Nederlandse taal te behartigen en een hiervoor passend cultuurbeleid te voeren. Het ANV heeft geen filoso-fische overtuiging, noch staatkundige richting; het onthoudt zich van partijpolitiek en elke betrokkenheid hierin [1].
In Vlaanderen, in het ANV-jargon Groep Zuid-Nederland genoemd, heeft het ANV een belangrijke rol gespeeld in de groei van de Vlaamse Beweging. Als gevolg van het activisme en de hieruit voortkomende spanningen tussen de flaminganten verdween het ANV bijna geheel in Vlaanderen en ontwikkelde zich hoofdzakelijk in Noord-Nederland en zijn overzeese gebieden.

Reeds voor de stichting van een Aalsterse tak waren enkele Aalstenaars lid van het ANV. Enige betrokkenheid van deze personen bij de stichting is niet teruggevonden, evenmin waren ze bestuursleden. De stichting van het ANV-tak Aalst is te situeren in het najaar 1904. Aanleiding en omstandigheden zijn niet geheel duidelijk. De invloed van dr. Isidoor Bauwens kan hierin een belangrijke rol hebben gespeeld. Hij was bestuurslid (1900) van het groepsbestuur Zuid-Nederland evenals Raymond de Windt (1902).
Op zondag 7 november 1904 had in de zaal van het Landbouwershuis, Keizerplein, de stichtingsvergadering en de eerste feestviering van het ANV-tak Aalst plaats. Tot de stichters behoorden stellig de eerste bestuursleden: Achiel Brijs, voorzitter, Isidoor Hallaert en Victor de Smet, ondervoorzitters. In loop van 1905 noteerde men een vijftigtal nieuwe leden, waaronder een opmerkelijk aantal leraars en leraressen. Ereleden waren baron Leo de Béthune, Felix de Hert, Leo

[1] Meer over de stichting en de werking van het ANV-tak Aalst, zie M. UYTTERSPROT, Isidoor Hallaert (1865-1958) in de wezenzorg en het kultuurflamingantisme, in Het Land van Aalst, jrg. 37, 1985, (5/6), p. 274 e.v.

Gheeraerdts en notaris Breckpot.
Het ANV-tak Aalst vergaderde aanvankelijk in „Vlaanderens Gasthof" op het Stationsplein, alwaar op 7 mei 1905 de eerste openbare vergadering plaats vond. Naast de reeds vernoemde vergaderlokalen was het „Duitsch Bierhuis", gelegen op de hoek van de huidige Hopmarkt en de Nieuwstraat, een gekend vergaderlokaal.
De tak Aalst was opgesplitst in afdelingen, in hedendaags taalgebruik „werkgroepen" genoemd. Het waren vooral de prestaties van de letterkundige afdeling die het ANV leven op een hoog cultureel niveau brachten. Dat leven bestond uit het organiseren van muzikale kunstavonden, letterkundige lezingen en thema-avonden. Men bracht om de veertien dagen een activiteit, met soms toppen van vijftig tot honderd aanwezigen.

Het ging goed met het ANV-tak Aalst tot het in 1907 begon te rommelen. Voorzitter Brijs had zijn kandidatuur gesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen op de liberale lijst, wat volgens bepaalde leden, vooral katholieken, politiek in de tak bracht. Zij die Brijs steunden verklaarden dat niet één lid had geprotesteerd tegen het erevoorzitterschap van dr. Bauwens, katholiek gemeenteraadslid. Deze eretitel werd hem aangeboden in september 1905 n.a.v. het 9de Vlaams Natuur- en Geneeskundig Congres te Aalst, waaraan het ANV medewerking had verleend. Anderzijds werd op een bestuursvergadering van oktober 1907 de kandidatuur van een socialist als bestuurslid geweigerd, wat in tegenspraak was met de statuten die de godsdienstige en politieke overtuiging van elk lid beschermden. Waarschijnlijk betreft het Alfred Nichels die door Brijs tot het ANV toetrad. Nichels was toen socialistisch partijsecretaris en is de enige gekende socialist op de ANV-ledenlijst. Uiteindelijk barstte de bom, eind 1907. Honderd en tien leden verlieten het ANV. De meeste ontslagnemers, liberalen, stapten over naar het Willemsfonds, dat eveneens Vlaamse rechten verdedigde.

Na deze twist hernam de tak zijn normale activiteiten die evenveel belangstelling bij de bevolking genoten. Het culturele leven te Aalst bereikte hoogtepunten. Elke vereniging kende de belangstelling en symphatie van het volk.

Dan kwam de oorlog ..... Kort samengevat: uit sociale nood groeide „Volksopbeuring", waar vooral ANV-leden de kar trokken. Via „Volksopbeuring" kwamen deze personen in het activisme terecht met alle gevolgen vandien, na de Wapenstilstand van 1918. Het ANV-tak Aalst werd na de oorlog niet meer heropgericht.

* * *

5e Jrg. N°. 5. Mei. 1901.

NEERLANDIA

EEN · VOLK · EEN · STAM · EEN · TAAL · EEN · ZIEL

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Niet in den Handel. Verschijnt maandelijks. Voor België: postabonnement frs. 2.75 ADVERTENTIËN 25 Ct. per regel.

Uitgevers-Maatschappij „Nederland". — 's Gravenhage, Dordt, Pretoria.

Aangifte lidmaatschap Secretariaat A. N. V. Gew. Lid f 1.50 – f 5.– Besch. Lid. 5.– – 25.– Begunst. f 25 en hooger.

Hoofdredacteur: Dr. H. J. KIEWIET DE JONGE, Dordrecht.

't Is geen bequamen tijdt een sweert te laten smeden,
Wanneer des vijandts heijr op ons komt aangereden.

INHOUD: Jaarverslag van den Algemeenen Secretaris. — Zuid-Afrika. (De Oorlog.) — Vlaanderen (Uit Vlaanderen). — Feest van de damesafdeeling Brussel van het A. N. V.) — Oost en West. (Van een noodlijdende kolonie.) — Ingezonden (Aan de Heeren Leden van het Hoofdbestuur van het A. N. V., door J. S. Willems). — Boekbespreking. — Mededeelingen. — Allerlei. — Uit eenige Tijdschriften. — Berichte. — Advertentiën.

Jaarverslag van den Algemeenen Secretaris.

Het slot van het vorige jaarverslag zij het begin van dit: „en buiten de geldmiddelen om van het Verbond is nog steeds het Perskantoor in vollen gang."

Eigenlijk weken ook dit jaar weer alle andere Verbondsbelangen bij die van het Perskantoor, welks bestaan echter bij de meeste Nederlanders niet of onvoldoende bekend blijkt. Immers wat men er van hoort of ziet, is enkel inlichtingsdienst, zich uitende in de bladen met navraag omtrent vermisten. En al is die dienst voor honderden in en buiten ons land een zegen geweest, omdat hij zoo dikwijls beslissing heeft gegeven na pijnlijke onzekerheid, al heeft die dienst ook veel arbeid verlangd, hoofdzaak is hij nooit geweest. Hoofdzaak was de onverpoosde bestrijding, dag aan dag, van laster en leugen; de beraden veldtocht tegen gedienige wreedheid; de voortdurende terugdringing van den altijd weer aanzwellenden waan alsof de Engelsche beschaving voor Zuid-Afrika de hoogste zegen was. En naast dat alles de voortdurende herinnering aan de waarde van de

Dat was hoofdzaak voor het Perskantoor, dat was zijn reden van bestaan sedert het uitbreken van den oorlog. En zijn werkkring zou onvervuld zijn gebleven, hadden niet vooraf Nederlandsche mannen en vrouwen over de gehéele wereld zich aaneengesloten tot een Verbond, dat de behartiging brengt van gemeenschappelijke stambelangen, de uitbreiding en bevestiging vooral van het Nederlandsche taalgebied. Als bij het begin van den oorlog het A. N. V. niet had bestaan, dan had het toen moeten worden uitgevonden, maar de regeling zou langer voorbereiding hebben behoefd dan de jachtende feiten hadden gedoogd. Nu stond het er, jong nog, maar reeds vast, en van opkomend plan tot begin van uitvoering verliep maar één dag.

Wie hier aan de Ned. Zuid-Afr. Vereeniging denkt, vergete niet dat deze om tal van redenen beperkt is binnen eigen arbeidsveld. Dat zij niet kon doen wat het A. N. V. kon en moest doen, strekt haar niet tot verwijt. Zonder in te gaan op bijzonderheden, waartoe dit verslag zich ook op ander gebied niet leent, volsta thans de verzekering dat de samenwerking tusschen A. N. V. en N. Z. A. V. nooit iets te wenschen heeft overgelaten; integendeel!

Titelpagina van het ledenblad *Neerlandia* van het ANV (verzameling M. Uyttersprot)

De Aalsterse ledenlijst

Eén jaar na de stichting van het ANV te Brussel werd door H. Meert gestart met het maandblad *Neerlandia*, met redactie te Gent. Later verhuisde de redactie naar Dordrecht. Naast de algemene artikelen en redactionele mededelingen kwam het afdelingsleven gekend als rubriek „Uit onze takken" ruim aan bod. Om propagandistische reden werden hierin ledenlijsten van de verschillende takken gepubliceerd. Nieuw aangesloten leden werden zo kenbaar gemaakt samen met de aangever. Zo ook deze van Aalst. De eerste lijst dateert 2 februari 1905 (Neerlandia 3de jrg., nr. 2, p. 28) en vermeldt twee beschermende en zeventien gewone leden; de laatste lijst verscheen in juni 1913 (Neerlandia 17de jrg., nr. 6, p. 141).

Met enige zekerheid kunnen we aannemen dat niet ieder lid op de lijsten voorkomt, o.a. enkele leden-medewerkers die gekend zijn door een activiteitenverslag, opgenomen in de rubriek „Uit onze takken".

Koploper in het aanbrengen van leden was voorzitter Achiel Brijs, gevolgd door Isidoor Hallaert, Valery d'Hondt, Isidoor Bauwens en Odilon van der Haegen.

We nemen de gegevens over zoals ze in Neerlandia voorkomen, met toevoeging van het jaar van publicatie, zonder aangever. Daar waar mogelijk vervolledigden we de voornaam, het adres en eventueel het beroep. Deze aanvullende gegevens zijn tussen haakjes geplaatst. Als bronnen gebruikten we hiervoor het *Adresboek der Stad Aalst* en de kiezerslijsten (Stadsarchief-Aalst). Hierin vinden we o.m. het juiste adres, de geboorteplaats en datum, beroep, enkele summiere gegevens omtrent het behaalde diploma met datum en gegevens omtrent het aankomen of verlaten van de woonplaats in Aalst e.a. De huisnummers dienen gelezen onder voorbehoud; de vergelijking met actuele nummers is niet altijd mogelijk. Ook zijn enkele vermelde straten verdwenen of is de straatnaam veranderd (aangeduid met *). In bepaalde gevallen waren de vermeldingen in *Neerlandia* zo onvolledig dat verder onderzoek onmogelijk was: adres niet vermeld, een veel voorkomende naam zonder voornaam of enkel initiaal.

Verspreid over negen jaar ANV-werking komen 292 personen voor op de ledenlijsten. Hoelang iemand lid bleef is niet geweten, omdat dezelfde namen niet jaarlijks terugkeren op de lijsten, op een paar niet te verklaren uitzonderingen na. Hieruit volgt ook dat het jaarlijks aantal genoteerde leden niet gelijk is aan het totaal aantal leden van het werkjaar.

Wie waren nu die Aalsterse ANV-ers, tot welke sociale klasse en beroepsgroep behoorden ze ? Gaf een bepaalde gezindheid de doorslag ?

De persoonlijke activiteitsgraad binnen het ANV is niet te bepalen en onder die 292 leden is er voorzeker een grote groep sympathisanten die weinig of niet deelnam aan enige ANV-werking. Toch betuigden ze steun door het betalen van hun lidmaatschapsbijdrage.

De tak Aalst, evenals sommige andere Vlaamse takken, bepaalde als minimumbijdrage 5 fr, in tegenstelling met de 2,75 fr bijdrage aanbevolen door het algemeen bestuur Vlaanderen. Beschermende leden betaalden 10 of 20 fr.

Vooral door de financiële steun van de handelaars en de vrije beroepen kon het ANV zich een ruime werking permitteren. Het ANV recruteerde vooral bij de handelaars, de meest vertegenwoordigde groep, goed voor 28 %.

Nochtans was volgens de volksmond het ANV een vereniging van onderwijzend personeel. Hierin zit een zekere graad van waarheid verborgen. Het onderwijzend personeel bedroeg minstens 11,50 %. Maar leraars en leraressen waren de meest actieven binnen het ANV, ze gaven voordrachten en waren goed vertegenwoordigd in het bestuur.

Vrije beroepen, dokters, notarissen, advocaten, enz., benaderden ongeveer het zelfde percentage als het onderwijzend personeel. Ambtenaren waren goed voor ongeveer 11 %, bedienden 7 %, diversen 2 %. Er was één mannelijke geestelijke aangesloten. Van iets minder dan één derde bleef het beroep ons onbekend.

Zoals we reeds aanhaalden was -en is nog steeds- het ANV een pluralistische vereniging die staat buiten alle partijpolitiek.
Het ANV-tak Aalst, werd destijds beoordeeld als een vereniging met liberale teneur. Vooral onder het voorzitterschap van A. Brijs zou deze tendens zich hebben gemanifesteerd. Het gros van de leden was zeker a-politiek; anderen waren zonder meer herkenbare kleurpolitici. Van een grote meerderheid bleef hun gezindheid ons vaag of onbekend. Om gegevens hieromtrent samen te brengen onderzochten we of ANV-leden gelijktijdig actief waren in andere bewegingen met een herkenbaar profiel. Hierdoor lukte het ons toch van minder dan één vierde hun gezindheid te definiëren. Kan men uit die 24 % aanvaardbare conclusies trekken ? Dit is weinig relevant voor een totale beoordeling, maar het gaf ons toch volgend resultaat: socialistisch 0,34 %; flamingantisch-daensistisch 3,46 %; katholiek 9,3 %; liberaal 10,77 %. Het geringe gewicht van de liberalen strookt niet helemaal met hun grote invloed via de voorzitter en enkele bestuursleden. Een onderschatting van de werkelijkheid mag niet worden uitgesloten. Na een scheuring in 1907 door Brijs veroorzaakt, stapten veel leden over naar het liberale Willemsfonds, wat een lichte bevestiging is. In 1908 telde het Willemsfonds plots 175 leden, dit is 122 leden meer dan in 1907. (BOTS, e.a., Het Willemsfonds van 1851 tot 1914, Gent, 1993, p. 245).

De uitstraling van het ANV naar de randgemeenten van Aalst was zeer beperkt. Het aantal aangeslotenen is gering: Hofstade 4 leden, Erembodegem 2 leden en Nieuwerkerken 2 leden.
Opvallend is de aanwezigheid van een behoorlijk aantal vrouwelijke leden, vooral van jonge ongehuwde vrouwen. Ze vertegenwoordigen 21,80 % van het ledenaantal. Dit is vooral toe te schrijven aan de goede werking van het vrouwen- en meisjeskoor. Zes dames stonden in het onderwijs, de anderen hadden diverse beroepen of geen beroep of studeerden nog.

De medewerking van enkele oudere Aalstenaars was biezonder verrijkend. Ze bezorgden me talrijke biografische gegevens en anekdoten. Daarvoor dank ik vooral Jan de Block (°Aalst 9.1.1911) en postuum Luc Kieckens (°Aalst 29.8.1910 - +Aalst 30.6.1991) en Ernest van den Berghe (°Aalst 2.12.1897 - +Aalst 27.8.1995). Ook dank ik Wim van Buggenhout en Wilfried Vernaeve. Ze waren zo vriendelijk de tekst door te nemen en eventuele correcties aan te brengen.

De rangschikking is alfabetisch, zonder rekening te houden met de voorvoegsels: de, der, van ...

De volgende afkortingen zijn gebruikt:

A.C.A.: Archief Catharinisten, Aalst.
C.U.: Clemens Uyttersprot.
E.v.d.B.: Ernest van den Berghe.
F.C.: Frits Courteaux.
J.d.B.: Jan de Block.
L.K.: Luc Kieckens.
S.A.A.: Stadsarchief Aalst.
S.F.: Staf François.

1. AUDAERT, Joris, Van Wambekekaai (15), bediende, 1912.
°Aalst 10.11.1859.

2. VAN AUDENHOVE, F(rans, Keizerlijk Plein, 5), 1905.
°Aalst 21.3.1867. Handelaar in hop en bouwmaterialen.
x Leontina Coppens °Aalst 4.4.1872.

3. BACCU, (Désiré), Vrijheidstraat(47), bestuurder gasfabriek,1905 1909.
°Leuven 15.7.1853. Hoewel Baccu in 1907 overleed, komt zijn naam nog voor op een lijst van 1909.
De gasfabriek waarover Baccu de leiding had, kwam er in 1852 na veel protest van de omwonenden. Ze was gelegen in de huidige Nestor de Tièrestraat waar tot voor kort een diepvries productenzaak was. In 1909 verhuisde de gasfabriek naar de Tragel.

Lit.: GHYSENS, J., *Geschiedenis der straten van Aalst*, Aalst, 1986, p. 352, p. 260.

4. DE BACKER, O., telegraafbeambte, 1905.

5. BAUWENS, Albrecht, (Stationsstraat 12), student, 1907.
°Aalst 23.4.1889. Advocaat. Studeerde aan het Sint-Jozefscollege te Aalst, waar hij klasgenoot was van Albrecht de Beer (zie 11), Jan Caudron (zie 56) en Frans Boeykens (zie 19). In 1912 behaalde hij aan de Universiteit van Leuven zijn 2de doctoraat.
Zoon van dr. Isidoor Bauwens. Woonde later in de Cumontstraat 5.
x Clara Berndt °Gursem (D) 29.3.1892.

6. BAUWENS, Edmond, Veldstraat (12), politiecommissaris, 1908.
°Gent 30.11.1861 - +Aalst 1918. Politiecommissaris benoemd op 24.12.1905; hij werd op 2.8.1918 opgevolgd door Jules van de Winckel. Pierre Paul Bauwens (°Aalst 15.10.1893), zijn zoon, sneuvelde te Roules op 2.10.1918. In de zomer van 1922 werd zijn stoffelijk overschot overgebracht naar Aalst om er te worden begraven samen met nog vijf andere stadsgenoten. P.P. Bauwens was officier 1ste reg. jagers te voet.

Lit.: LYR, R., *Nos héros morts pour la patrie*, Brussel, 1920, 2de dl, p. 61.

7. BAUWENS, (Hippoliet), Stationsstraat, 15, beambte Nat. Bank, 1907.
°Dendermonde 21.1.1861. Referendaris Nationale Bank.
x Hectorine van Ranst °Dendermonde 10.8.1867.

8. BAUWENS, Isidoor, (Stationsstraat 12), 1905.
°Aalst 9.3.1855 - +Aalst 9.10.1918. Dokter in de geneeskunde. Hij was erevoorzitter van het ANV-tak Aalst, lid van de Koninklijke Vlaamse Academie en betrokken bij verscheidene culturele verengingen, waarvan hij meestal erevoorzitter was, o.m. bij 't Land van Riem. Hij is auteur van diverse wetenschappelijke werken. Hij schreef het toneelstuk „Iwein van Aalst", (met muziek van Gustaaf Pape) dat voor het eerst in 1886 werd opgevoerd door 't Land van Riem. Na hertaling werd het in april 1988 op de scene gebracht ter gelegenheid van de openingsfestiviteiten van het cultuurcentrum „De Werf".
x Maria-Louisa de Cock °Erembodegem 12.21.1857 - +Aalst 30.8.1922.

Lit.: Med. VVAK, 1979, nr 4, p. 2; 1980, nr 2, p. 12, 1995, nr 4, p. 93.
SPRANGERS, H., *Honderd vooroudertafels van bekende Vlamingen*, Leuven, 1993, p. 17.

9. BEAUMONT, mej., Albert Liénartstraat, 1909.
Wegens het ontbreken van de voornaam is het niet uit te maken of het Maria, Irene, Julia of Helena betreft.
Helena (°Gent 16.10.1864; x Karel Schockaert °Aalst 5.11.1889; woonde na haar huwelijk Esplanadestraat 2).

10. BEECKMAN, Joh(anna), mej., Vrijheidstraat (43) , 1912.
°Aalst 4.4.1882.

11. DE BEER, Albrecht, Hofstade, student, 1907.
°Hofstade 26.9.1888 - +Gent 16.3.1970. Priester gewijd in 1912; bekleedde verscheidene functies in het onderwijs tot hij in 1943 werd benoemd tot diocesaan inspecteur voor het godsdienstonderwijs in de rijksmiddelbare scholen. In 1936 erekanunnik en in 1943 titulaire kanunnik van het Sint-Baafskapittel benoemd. Hij was tevens diocesaan proost van het Verbond voor Katholieke Burgers- en Middenstandsvrouwen en bestuurder van de Religieuzen van de Gedurende Aanbidding-Poortakker (Gent). Klasgenoot van A. Bauwens (zie 5), F. Boeykens (zie 19) en J. Caudron (zie 56).

Lit.: DE BROUWER, J., *De Jezuïeten te Aalst*, dl 3, Aalst. 1981, p. 109.
Almanak der geestelijkheid van het Bisdom Gent, verspreide nrs.
Med. VVAK, 1988, p. 101.

12. VAN DEN BERGH, Jozef, Zonnestraat (91), 1907.
°Aalst 20.8.1886. Bediende bij de „Tanneries Schotte"; was gekend als een zeer volkse figuur.

Med.: E.v.d.B.

13. VAN DEN BERGHE, (Eduard, Esplanadestraat 7), onderwijzer, 1907.
°Herzele 17.11.1851. In bediening te Aalst na oktober 1877. Onderwijzer aan de stadsschool, kandidaat bestuurder. Na oppensioenstelling kandidaat gemeenteraadslid voor de liberale partij, medestichter van het Vuylstekefonds dat werd opgericht in 1903 als onderdeel van het Willemsfonds. Na het overlijden van C. van Edmond Banneville (eind dec. 1901) werd Van den Berghe secretaris van het Willemsfonds-Aalst.

Med.: E.v.d.B.

14. VAN DEN BERGHE, August, Moorselbaan (41), treinoverste, 1907.
°Berlare 15.4.1850. Stapte na de heibel in het ANV-tak Aalst mee over naar het Willemsfonds.
Vader van E.v.d.B.

15. DE BETHUNE, baron Leo, (Brusselsestraat 35), volksvertegenwoordiger, beschermlid, 1905, 1908.
°Aalst 7.7.1864 - +Aalst 28.9.1907. Doctor in de letteren en wijs begeerte. Schepen van 6 jan. 1896 tot aan zijn dood. Van 1898 tot 1907 was hij tevens lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De Bethune was de vertrouwensman van Leopold II, van wie hij de Kongopolitiek steunde. Hij was een fel tegenstrever van priester Daens die hij achter de schermen bekampte, om elk openlijk conflict met Daens te vermijden. Hij was erevoorzitter van het Vlaamsche Taalgilde en het Davidsfonds-Aalst, voorzitter van de Katholieke Burgerskring De Vriendschap. Hoewel de Bethune overleed in 1907, komt zijn naam nog voor op een lijst van 1908.
x Anna David Fischbach-Malacord °Leuven 28.4.1864 - +Aalst 7.4.1920.

Lit.: UYTTERSPROT, C., *Straatnamen*, in Med. VVAK, 1981, (1), p. 12.
VAN CAMPENHOUT, F., *Lexicon van de Daensistische Beweging*, Gent, 1993.
VAN MOLLE, P., *Het Belgische Parlement 1894-1972*, Antwerpen, 1972.

16. BLANCKAERT, E(miel, Leopoldstraat 84), 1905.
°Eksaarde 26.11.1880. Winkelier op de hoek van de Kattestraat en Vrijheidstraat. Hij was de bouwheer van het handelshuis Klein Brussel, naar plannen (1909) van de Lokerse architect Vandenbrouck en uitgevoerd door aannnemer Frans Peynsaert.

x Maria de Brandt °Lokeren 10.1.1876 - +Aalst 1938.
Hun zoon was de gekende Aalsterse architect Antoon Blanckaert (°Aalst 16.7.1907 - +Aalst 14.4.1987).

Med.: J.d.B.
Lit.: BAERT, K., 1910 - *Een sfeerbeeld,* in *75 Jaar Syndicale Kamer der Verenigde Aannemers voor de Bouwnijverheid in het Arrondissement Aalst,* s.d.

17. DE BLIECK, Jozef, (Vaart 7)*, gemeenteraadslid, beschermlid, 1905.
°Lebbeke 13.6.1866 - +Aalst 11.5.1927. Eigenaar van een grote brouwerij „De Tijger", in de Hertshage.
Jozef de Blieck studeerde aan het Jezuïetencollege te Aalst en bouwde een politieke loopbaan op in de liberale partij. Hij was geen politiek voorvechter, kwam steeds uit voor zijn Vlaamsgezinde democratische opvatting en was het bij herhaling niet eens met de franskiljonse fractie die de liberale partij verkankerde. Hij was gemeenteraadslid (1904-1927), senator (1912-1927) en quaestor (1918-1927). De Blieck was een vrijgevig en liefdadig man; mecenas van meerdere Aalsterse kunstschilders o.m. Valerius de Saedeleer. Hij was erevoorzitter van de Aalsterse wezenbond „De gewezen Weesjongens".
x Emelie Callebaut (wed. D.J. van Assche).
xx Marie Février.

Lit.: UYTTERSPROT, C., *o.c.*, p.15
VAN MOLLE, P., *o.c.*

18. BOEL, L(eon), Dendermondsesteenweg (66), bediende, 1907.
°Aalst 9.5.1888 - +1946. Bediende bij de FFR. Boel was bekend als uitgever van het satirisch, volledig in het Aalsters opgesteld maandblad *Den Oljsterschen Tieger* (1929-1931); opl. 500 ex. De naam „Tieger" is een duidelijke verwijzing naar de brouwerij De Tijger van De Blieck, die het blad financieel steunde.
Tevens was Boel auteur van tal van gedichten en Aalsterse volksliedjes die nu nog populair zijn.
Secretaris van Voor Taal en Vrijheid.

Lit.: GHYSENS, J., *Het Markt- en Straatlied 1860-1950*, Aalst, 1978, p. 108.
De Voorpost dd. 7.4.1978.
Honderd jaar Aalsterse pers, 1986, p. 13.

19. BOEYKENS, Frans, Lange Zoutstraat (28), 1907, 1910.
°Aalst 4.12.1888. Dr. in de rechten (Leuven 1912). Studeerde aan het Sint-Jozefscollege (Retorica 1907). Bijgevoegd vrede-

* Vaart: huidige Josse Ringoirkaai. Huisnr 7 was de woning van Domien-Jozef van Assche(+1891) - Callebaut. (GHYSENS, J., o.c., p. 200).

baron L. de Bethune (nr. 15)
(verzameling M.Uyttersprot)

burgemeester E. Bosteels (nr. 25)
(verzameling M. Uyttersprot)

rechter voor het kanton Elsene (1914-1939) . Woonde later op de Lambermontlaan 86 te Brussel (1966).
Bestuurslid ANV-tak Aalst (1912).

Lit.: DE BROUWER, J., *o.c.*, p. 110.

20. VAN DEN BOGAERDE, mej., Vrijheidstraat (52), 1909.
vermoedelijk idem 21.

21. VAN DEN BOGAERDE, Angèle, regentes Middelbare School, 1907.
°Luik 19.12.1878. Als lerares in 1902 en vanaf 14.9.1904 als regentes aangesteld aan vernoemde school (nu Koninklijk Lyceum). Ze was de dochter van Frans (°Gent 1832 - +Aalst 1918), bestuurder van de Stedelijke Muziekschool.

22. BOMON, Jos(ephina), Kerkstraat (11), 1908.
Dochter van Frans (°Aalst 1848), herbergier „In het Zwitsersch Bierhuis", en van Maria van Branteghem (°Aalst 1858 - +Aalst 1920).

23. BORMS, E(melie), mej., 1905.
°Aalst 5.6.1879.
x Isidoor de Wever (°Moorsel 24.1.1887), winkelier.
Na huwelijk Kattestraat 29.

24. VAN DEN BOSSCHE, Hovenierstraat, 1906.
Volgens het Adresboek der Stad Aalst, woonden er in de Hovenierstraat nr 11, Jozef V.D.B., bakker; nr 101, J.B. V.D.B., horlogemaker; nr 104 Jozef V.D.B., twijnder.

25. BOSTEELS, Eugéne, Keizerlijke Plaats (11), 1911.
°Hekelgem 25.2.1883 - +Brussel 6.7.1925. Hij volgde humaniora in Hoogstraten; afgestudeerd aan de Universiteit van Leuven als doctor in de rechten.
Na de gemeenteraadsverkiezingen van 1911 was hij gemeenteraadslid en werd in 1919 benoemd tot schepen van Onderwijs en Schone Kunsten. Na de dood van Felix de Hert (zie 123) in 1925 werd hij aangesteld tot burgemeester en overleed amper twee maanden na zijn ambtsaanvaarding.
Zijn portret op het stadhuis werd in 1927 geschilderd door Eugeen van de Winckel. Een straat werd naar hem genoemd.*
x Mathilde van der Elst °Wespelaar 10.12.1884 - +Aalst 1949.

Lit.: GEEROMS, L., *Portretten der Aalsterse Burgemeesters*, Aalst, 1988.

GHYSENS, J., *Geschiedenis...* p. 134.
MOYERSOEN, L., *Baron Romain Moyersoen en de politieke problemen van zijn tijd 1870-1967*, Aalst, 1986, p. 205.
UYTTERSPROT, C., *Med. VVAK*, 1980, (5), p. 14.

26. BOUSSON, E.H. E(rnest, Lange Ridderstraat 39), 1905.
°Brugge 7.11.1860 - +Brugge 26.12.1924. Priester gewijd te Brugge op 22 dec. 1883. Onderpastoor te Hamont (voormalig bisdom Luik, thans Hasselt)
1884, te Kortesem (1887) en pastoor te Binderveld (1893). Gaf zijn ontslag op 29 aug. 1899 en verbleef in onze stad bij de Broeders van Maria vanaf 12 dec. 1900.

27. BRACKE, (Leo, Brusselsestraat 65), ontvanger der domeinen, 1905.
°Nieuwpoort 8.5.1861. Naast het ANV was hij eveneens actief in het Willemsfonds, afd. Aalst.

28. VAN BRANTEGEM, Corneel, bijzondere, Leopoldstraat (16), 1905, 1912.
°Aalst 15.8.1864 - +Aalst 17.5.1920. Kandidaat in de medicijnen (1ste proef Gent 1888). Voorzitter van de toneelvereniging Voor Taal en Vrijheid en van de Cercle Symphonie, secretaris van de Oude Garde, secretaris en ondervoorzitter van de Liberale Werkmanskring en bestuurslid van het Willemsfonds afd. Aalst. Bij de Burgerwacht was hij Kapitein-Bevelhebber.
Zijn geschilderd portret hangt in een vergaderzaal in de Graaf van Egmont en is geschilderd door P.F. de Beule.

Lit.: KIECKENS, L., UYTTERSPROT, C., *De Catharinisten in de 19de en de 20ste eeuw*, Aalst, 1984.
UYTTERSPROT, M., *Vier minder bekende schilderijen uit het Aalsters kunstpatrimonium*, in *Med. VVAK*, 1994, p. 76.
VANDERVOORT, A., *De Koninklijke Harmonie De Oude Garde Aalst*, Aalst, 1987.

* Eugéne Bosteels was kortstondig bestuurslid (1908-1913) van de Davidsfonds-afdeling Aalst. Deze afdeling werd gesticht op 4 april 1875 en telde in 1908 202 leden. De vereniging beschikte over drie bibliotheken: één te Moorsel in het klooster, te Aalst één in de St.-Camillusschool en één in de jongensschool van Mijlbeke. De afdeling gaf studiekringen en voordrachten met „lichtbeelden", net zoals het ANV. In 1908 was het bestuur als volgt samengesteld:
Erevoorzitters: Deken V. Roelandts en burgemeester L. Gheeraerdts (zie 102); voorzitter dr. F. Claus; ondervoorzitter H. de Seyn, uitgever (zie 235); secretaris L. Geeroms; leden: J.F. Vlerick, A. van Heuverswyn, onderp. D. Saudan en B. de Craene, P.J. van den Bossche, dr. I. Bauwens (zie 8), A. van Overstraeten (zie 187), E. van Renterghem, C. van Sinay, A. Verhegge (Erembodegem) en E. Bosteels.
(Jaarboek voor het Davidsfonds voor 1909, p. 113)

29. BRECKPOT, (Edmond, Vaartstraat 10), notaris, beschermend lid, 1905.
°Haaltert 26.4.1849 - +Aalst 10.4.1928. Notaris (KB.20.12.1875). Erenotaris en voorzitter van de Kamer der Notarissen van het arrondissement Dendermonde. Hij was de tweede notaris van het geslacht Breckpot en werd door zijn zoon en kleinzoon opgevolgd in hetzelfde ambt.
Hij was medestichtend lid van het Willemsfonds, secretaris en penningmeester van de Oude Garde en erelid van de Oudheidkundige Kring (1901-1913).
x Thérèsa van Langenhove °Aalst 24.8.1853 - +Aalst 29.11.1908.

Lit.: COURTEAUX, F., *Het Hotel van Langenhove en zijn bewoners*, in *Het Land van Aalst,* 1967, (5), p. 17.
GHYSENS, J., *o.c.*, p. 150.
N.N., *Lijst van de leden-stichters van het Willemsfonds uit 1875*, in *De Ader, jubileumuitgave 1995 120 jaar Willemsfonds in Aalst 1875-1995.*

30. BRENDONCK, O., mej., regentes, (Esplanadestraat 13), 1905.
Vermoedelijk Urbanie (°Aalst 10.12.1883), in 1910 onderwijzeres benoemd aan de Staatsmiddelbare Meisjesschool (Kon. Lyceum). Haar drie jaar oudere zus, Judith (°Aalst 8.11.1880), was eveneens regentes.

31. BREYNAERT, Alex(ander), bediende, Erembodegem, 1907.
°Liedekerke 2.4.1885 - +Aalst 2.4.1939. Bediende bij Callebaut (huidige Amylum). Directeur van Zeelandia, een vestiging van de gebr. Callebaut te Sas van Gent (Nl) later NV. Stijfsel en Glucosefabriek Sas van Gent.
Breynaert was spelend lid bij 't Land van Riem, muzikant bij de Catharinisten, bestuurslid en spelend lid van de Kon. Harmonie „Al Groeiend Bloeiend". Fameus bespeler van de dwarsfluit.
Lid van het Liefdadigheidscomité Park-Aantrekkelijkheden.
Toen Breynaert overleed woonde hij in de Eugéne Bosteelsstraat 20.
x Maria-Urbanie Coppens °Erembodegem 5.7.1889 - +Aalst 1941

Lit.: VERLEYSEN, M., *Amylum de oudste Aalstenaar*, Aalst, s.d., p. 121, 124.
Med.: J.d.B.
A.C.A.: Groot Documentatieboek 121, nr 1130.

32. BRIJS, Achiel,(Hovenierstraat, 28), 1905.
°Aalst 29.9.1879 - +Den Haag 26.8.1949 [2]. Voorzitter ANV-tak

[2] Zoon van Georgius-Felix Brijs (°Gijzegem 15.2.1846 - +Aalst 14.10.1925), bediende en Maria-Josephina de Cock (°Herdersem 31.3.1848 - +Aalst 28.4.1928), Hovenierstraat. Maria de Cock was de zuster van de bekende folkloreschrijver Alfons de Cock (°Herdersem 12.1.1850 - +Antwerpen 2.3.1921).

Aalst.
Achiel Brijs, afgestudeerd regent aan de Rijksnormaalschool te Gent, leraar aan de Rijksmiddelbare Jongensschool-Aalst 1905-1907), speelde een voorname rol in het culturele en later in het politieke leven. Hij was mede-oprichter van het Liberaal Vlaams Verbond en stichter van het Nationaal verbond van Vrijzinnige Mutualiteiten dat aanleunde bij de liberale partij. Na zijn ontslag in het ANV stimuleerde hij het Willemsfonds te Aalst, dat zeer tijdelijk een enorme opgang maakte. Als voorzitter van het Willemsfonds (WF) volgde hij een zeer radicale richting, hierbij gesteund door o.a. Gustaaf Leveau, erevoorzitter (zie 153), Isidoor van Trappen, schatbewaarder (zie 252), Jules Sterck (zie 249) en Jozef de Blieck (zie 17), beiden voorzitter.
Omwille van zijn Vlaamsgezindheid en vooral door zijn radicale ideeën kreeg hij moeilijkheden met de liberale partij. Hij nam ontslag uit het WF en sloot zich aan bij de Liberale Jonge Wacht waar hij dezelfde radicale lijn volgde. Het kwam tot een breuk, Brijs verliet Aalst en vestigde zich als groothandelaar te Brussel.
Het verdwijnen van Brijs uit het WF had een enorme invloed op het aantal leden, ongeveer de helft hernieuwde zijn bijdrage niet meer !
Tijdens de oorlog koos hij voor het activisme en werd secretaris van de Raad van Vlaanderen. In 1918 vluchtte hij naar Nederland en vestigde zich in Den Haag, waar hij op cultureel vlak actief bleef, o.a. in „Voor 't Nut van 't Algemeen". Achiel Brijs werkte mee aan *De Schelde*, *Vlaamsch Leven*, *De Vlaamsche Gids* en *Haagsch Maandblad*. Hij schreef opstellen : Politieke en economische toenadering tusschen Noord- en Zuid-Nederland; Beschouwingen over syndicalisme; Liberalisme en sociale politiek; De Vrouw en het Liberalisme; Pol de Mont; Julius de Geyter; De Vlaamsche schrijvers; Het Vlaamsche Volk en het Vlaamsch Nationalisme. Zowel in Vlaanderen als in Nederland hield hij talloze lezingen over Vlaanderen en de Vlaamse kunstenaars.

Lit.: BOTS, M., e.a., *o.c.*, p. 86, 245.
COPPENS, G., *Bijdrage tot de geschiedenis van de liberale partij te Aalst 1894-1925.*
LIEBAUT, H., *Repertorium van de pers in het arrondissement Aalst 1840-1914*, Leuven, 1967.
MOMMAERTS, H.D., *Achiel Brijs*, in Encl. van de Vlaamse Beweging, Tielt, 1973.
VAN RIJSSEL, D., *De Rijksnormaalschool en de literatuur, in Honderd jaar Rijksnormaalschool te Gent 1880-1980*, Gent, 1980, p. 347.

33. BRIJS, Elmire, 1905.
°Aalst 7.8.1875.
Zuster Van Achiel Brijs.

34. VAN DEN BROECK, C(amiel), hotelhouder, - Hotel des Arcades, (Statieplein 8), 1907.
°Aalst 6.3.1853. De familie Van den Broeck was afkomstig van Lochristi. Reeds in 1855 runde Jean-Baptist met zijn gezin het hotel. Zijn zoon Camiel volgde hem als hotelier op in 1890. Hotel des Arcades behoorde in die tijd tot de betere klasse-hotels te Aalst.
x Maria de Schrijver °Lokeren 22.10.1885.
Ook Nijverheidsstraat 7.

Lit.: GHYSENS, J., *Herbergen en verenigingen - Aalst 1880- 1990*, Aalst, 1988, p. 36.

35. BRUGGEMAN, Lod., Statieplein, leraar, 1913.
°Sint-Martens-Bodegem 6.8.1882.
Leraar Staatsmiddelbare Jongensschool 1912-1913 (Kon. Atheneum).
Verbleef in een hotel op het Stationsplein, net zoals enkele andere leraars van vernoemde school die te ver van huis woonden om te pendelen.

36. BRUYERE, Perrine, mej., (Houtmarkt 2), regentes, 1909.
°Grivegneé 30.11.1886. Verbonden aan de Staatsmiddelbare Meisjesschool vanaf 17 aug. 1908, later tot bestuurster benoemd. Dochter van Léonard Bruyere (Jemeppe s/Meuse 24.11.1860), regent aan de Staatsmiddelbare Jongensschool (1881-1911).
x Valery d'Hondt (zie 131).

37. BUEKENS, (Louis), Kerkstraat (19), 1907.
°Aalst 29.9.1840 - +Sint-Niklaas 1910. Winkelier, likeurstoker.

38. BUGGENHOUT, Nieuwstraat, onderwijzer, 1907.

39. VAN DEN BULCKE, H(endrik), Molenstraat (14), kapper, 1907.
°Aalst 13.11.1866. Door zijn sterk liberale gezindheid en zijn zeer grote vaardigheid was hij dé kapper van de Aalsterse liberale bourgeoisie. Zijn vrouw en dochter hadden een winkel in rookwaren.
Zijn naam komt voor bij de geplunderde woningen in november 1918 (VAN NUFFEL, P., *De Duitschers in Aalst*, Aalst, 1921,

p. 256).

Med.: E.v.d.B.

40. BURNY, Edmond, (Saskaai 20), brouwer, beschermend lid.
°Aalst 23.8.1871. Zoon van Ludovicus Burny en Maria Antheunis, eigenaars van de brouwerij Burny-Antheunis, Stoofstraat 15. Deze brouwerij werd in 1880 omschreven als een zeer belangrijke brouwerij en was ver in de omtrek bekend om zijn vermaarde bieren (idem brouwerij De Gheest).
In 1897 richtte Edmond Burny een eigen brouwerij op aan de Saskaai (Van Wambekekaai).
Edmond Burny was medestichtend lid en schatbewaarder van de Aalsterse Kunstkring.

Lit.: GHYSENS, J., *o.c.*, p. 39.

41. BURNY, Louis, Stationsplein (12), gemeenteraadslid, 1907.
°Aalst 13.7.1868. Gemeenteraadslid (1906). Broer van Edmond.
x Joanna de Smedt °Aalst 27.12.1877. Rentenierster.

42. BUYS, Arthur, Brusselsestraat (40), 1905.
°Aalst 12.1.1886. Bediende. Secretaris ANV-tak Aalst (1904-1914).

43. BUYS, Hector, (Keizerlijke Plaats 47), 1906.
°Aalst 17.10.1865. Stadsambtenaar.
x Eugenia de Wilde °Aalst 22.10.1859.

Lit.: GHYSENS, J., *Geschiedenis* ..., p. 216.

44. VAN CAELENBERGH, Maurice, Korte Nieuwstraat, 1913.
°Aalst 10.11.1868. Bediende. Mede-heroprichter van de Catharinisten in 1891, secretaris (1893-1908), daarna gewoon bestuurslid. Broer van Paul (zie 45) en van de beeldhouwer Robert.
x Josephina Buytaert, °Aalst 31.5.1872. Zij was de dochter van Jaak, uitbater van de herberg „In den Balkon" (Botermarkt 8). Later zette zij de zaak verder met haar man.

Lit.: UYTTERSPROT, M., *100 jaar herinrichting 1891-1991*, Aalst, 1991.

45. VAN CAELENBERGH, P(aul, Leopoldstraat 24)*, apotheker. 1905.

*Leopoldstraat = Kattestraat.

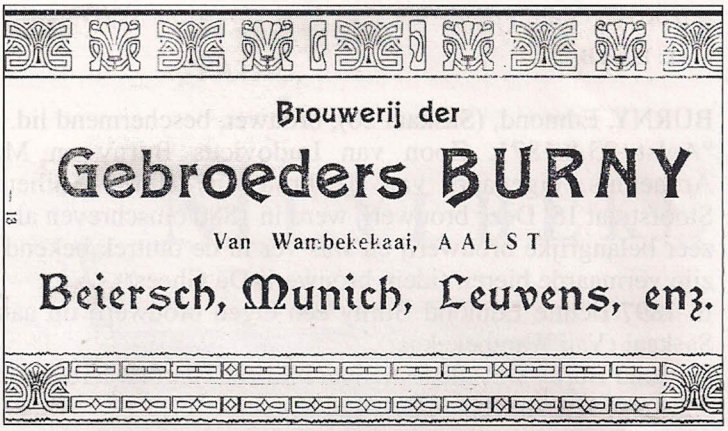

Reclame brouwerij Burny (nr. 41)

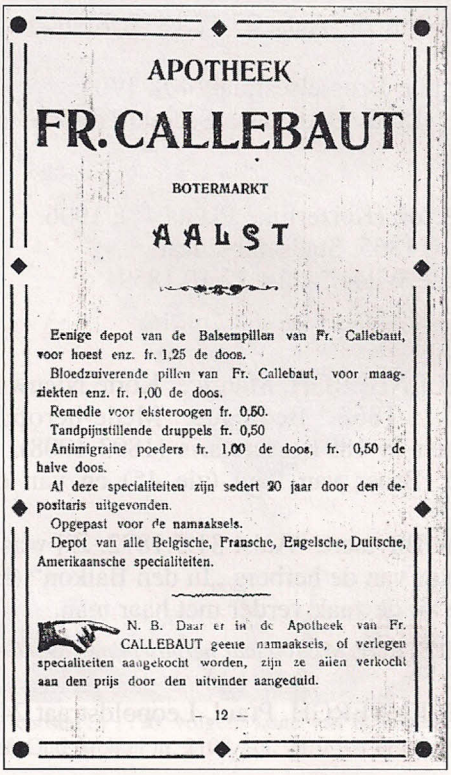

Reclame van de apotheek Callebaut (nr. 48)
(verzameling M. Uyttersprot)

°Aalst 22.8.1867. Afgestudeerd als apotheker te Gent in 1899 [3].
x Gabriëlla Nys °Aalst 28.4.1871.

46. CALLEBAUT, H., mej., Dendermondsesteenweg, 1906.

47. CALLEBAUT, J., mej., Dendermondsesteenweg, 1906.

48. CALLEBAUT, F(ranz, Botermarkt 8), apotheker, 1905.
°Teralfene 12.12.1856 - +Aalst 23.3.1930. Medestichter en eerste voorzitter van de Aalstersche Kunstkring.
Franz Callebaut deed zijn lager onderwijs te Alsemberg en volgde zijn humaniora aan het Klein Seminarie te Hoogstraten. Studeerde aan de universiteiten te Leuven en te Gent waar hij als apotheker in 1886 afstudeerde.
Als jong talentvol artiest schilderde hij veel in de omgeving van Dendermonde, langs de Scheldeboorden van Sint-Amands en Vlassenbroek. Hier ontmoette hij schilders als Isidoor Meyers, Spanoghe, Franz Courtens, Herman Broeckaert e.a.
Beroepsbezigheden werkten beperkend op zijn kunstactiviteiten, zodat de kunstenaar in hem niet tot volledige ontplooiing kwam.
Bij de inval van de Duitse legers in 1914 zorgde F. Callebaut voor de verwijdering en bescherming van de schilderijen van Rubens en De Crayer uit onze Sint-Martinuskerk. Het stedelijk kunstpatrimonium bezit van hem o.m. „Lente", en „Maneschijn" (1920), dat nog te zien was op een tentoonstelling „Kunst in stadsbezit" (1984).
Franz Callebaut was raadgevend bestuurslid van de Oudheidkundige Kring (1901-1913).
x Clothilda Govaert °Aalst 12.9.1846.
Hun dochter Fernande Callebaut was eveneens kunstschilderes (Med. VVAK, 1988, p. 84), en actief in de Rode Kruis afdeling Aalst.

Lit.: UYTTERSPROT, M., *Franz Callebaut,* in *Med. VVAK*, 1992, p. 29, (met bibliografie).

49. CALLEBAUT, Leo, Dirk Martensstraat, 1905.
°Aalst 21.1.1883. Ingenieur (Gent 1906) en betonfabrikant op

[3] In 1905 waren er in Aalst volgende apothekers:
Frans Bogaerts, Sint-Martensplaats 14; Gustaaf Bonner, Bisschopstraat 7 (omgeving Werf); Franz Callebaut, Botermarkt 8 (zie 48), Eugene-Valery de Valkeneer, Esplanade 16 (zie 257), Benedict de Waele, Kerkstraat 4; Arthur Ghysselinckx, Molenstraat 17; Emiel Meganck, Leopoldstraat 7 (Kattestraat); Victor Meirsschaut, Korte Zoutstraat 39; August Renneboog, Nieuwstraat 7, (zie 207); Paul van Caelenbergh, Leopoldstraat 24. (Verslag over het bestuur en den toestand der stadszaken in het jaar 1905, p. 90)

de Boudewijnkaai 14 (1908).
Bestuurslid ANV-tak Aalst (1905)
Ook Albert Liénartstraat 13.
x Maria van Geert °17.3.1884.

50. CALLEBAUT, R(ené), Lange Zoutstraat (11), 1909.
°Aalst 5.9.1884. Lijnkoekfabrikant.

51. CALLEBAUT, Ros(ina), mej., Geraardsbergsesteenweg (45), 1911.
°Aalst 14.8.1886. Modemaakster.

52. CAMU, Gaston, Geraardsbergsestraat (25), 1911.
°Aalst 10.10.1882. Brouwer, brouwerij „Den Arend" tot 1925. Secretaris Oude Garde 1920-1933.
x Lea Gryson °Dendermonde 10.4.1883. Zuster van mevr. Schuermans (zie 231).

53. CAMU, Leon, Kerkstraat (33), koopman, 1912.
°Aalst 27.12.1874. Klaarselbereider, (alles wat dient om bier te klaren). Leon Camu volgde zijn vader Louis (1845-1905) in de zaak op, die toen in de Lange Zoutstraat (26) was gevestigd. In 1923 verhuisde hij naar het kasteel Ronsevaal, Brusselbaan, dat heden nog bewoond is door zijn nageslacht.
x Esther de Clercq °Aarsele 7.11.1879.
Lit.: GHYSENS, J., *o.c.*, p. 106, 236.

54. CAMU, Gustaaf, brouwer, 1906.

55. CARTUYVELS, (Raphaël), Vaartstraat, student, 1908.
Studeerde aan het Sint-Jozefscollege te Aalst, daarna aan de Gentse Universiteit, waar hij in 1913 in het tweede examen van kandidaat in de Wetenschappen slaagde met grote onderscheiding. Zulke gebeurtenissen waren toen nog krantennieuws ! (De Volksstem 22.7.1913)

56. CAUDRON, Jan, student, Hofstade, 1907.
°Hofstade 4.8.1885 - +Gent 9.8.1910. Studeerde aan het Sint-Jozefscollege (Retorica 1907) en overleed tijdens zijn tweede seminariejaar. (zie ook 5)
Zijn broer was de bekende Mgr. Theophile Caudron (Hofstade 12.11.1880 - +Dendermonde 19.1.1970), die jaren in Amerika verbleef en er zeer verdienstelijk werk presteerde. Ereburger

van de stad Henryetta (USA).
Theophile Caudron werd als pasgewijd priester in 1904 niet toegelaten tot het opdragen van zijn eremis in zijn geboortedorp. De Daensistische sympathieën van de familie Caudron waren een doorn in het oog van de Hofstaadse geestelijkheid.
Zijn memoires berusten in de archieven van de Universiteit van Oklahoma City.

57. CEUTERICK, (Désiré-Victor), Geraardsbergsestraat (45), koopman in wild, 1908.
°Sint-Goriks-Audenhove 22.9.1861.

58. CIETERS, Jan, regent M.B.School, (Denderstraat 46), 1907.
°Wichelen 7.5.1874. Jan Cieters bouwde een traditionele onderwijscarrière op. Hij begon in 1896 als surveillant in de Kostschool van de Directeur van de R.M.S. te Blankenberge; werd in het zelfde jaar te Aalst aan de Staatsmiddelbare Jongensschool als onderwijzer aangesteld, en twee jaar later als regent. Hij was daar één der eerste flamingantische leraars.
Hij week tijdens de Eerste Wereldoorlog uit naar Nederland waar hij aan het hoofd stond van de school voor Vlaamse kinderen te Utrecht. In 1919 was hij opnieuw te Aalst, als tijdelijk directeur (van jan. tot aug.) aan de S.M.-Jongensschool. Hierna werd hij directeur aan de Rijksmiddelbare School te Kortrijk tot hij dezelfde functie waarnam van 1923 tot 1934 aan de Rijksmiddelbare School te Antwerpen.
Zijn dochter, Paula (°Aalst 10.6.1902 - +Ekeren 8.12.1950) was eveneens in het onderwijs werkzaam (Antwerpen). Ze studeerde aan de Staatsmiddelbare Meisjesschool en promoveerde aan de R.U. Gent in de Germaanse filologie. Van haar verscheen o.m. Volksklederdrachten in Vlaanderen; Antwerpen in de letterkunde en Prudens van Duyse.
In samenwerking met haar man, de gekende Germaanse filoloog Remi Sterkens (Rijkevorsel 1893) schreef ze verschillende taalhandboeken, voor het middelbaar onderwijs.

Lit.: D'HOOGHE, J., *Geschiedkundig overzicht Koninklijk Atheneum Aalst 1843-1950, Aalst, 1950*
Lectuur Repertorium
Med.: E.v.d.B.

59. CLAESSENS, Arth(ur), Dendermondsesteenweg 92, 1907, 1910.
°Sint-Gilles-Dendermonde 26.1.1889. Rekenplichtige. Door zijn huwelijk met Delphine van Herreweghe (°Aalst 6.12.1889) was hij vennoot van de meubelfabriek Van Herreweghe & Cie, beter

Een opmerkelijk aantal leraren van de Middelbare Jongensschool waren aangesloten bij het ANV-tak Aalst

Staande: Kestelyn, V. d'Hondt (zie nr. 131), Fl. van Cleemput (62), O. Vanderhaegen (112), H. de Permentier, A. de Smet, G. Pape (189), N. Hendrickx (125) De Ceulaer, M. d'Haleweyn (120), R. van Cleemput, L. Bruggeman (35)

Gezeten: J. Singelijn, E. Lippens, P. Morre, J. Cieters (58), L. Pletinckx (195), T. de Backer.

(Foto genomen in 1913. J. D'HOOGHE, Koninklijk Atheneum Aalst 1843-1950)

Pieter Cornelis (nr. 72)
(Foto genomen in 1913. J. D'HOOGHE, Koninklijk Atheneum Aalst 1843-1950)

gekend als De Kroon. Waar het bedrijf vroeger was ingeplant is nu de winkelgalerij Krooncenter (Korte Zoutstraat).

Lit.: GHYSENS, J., *o.c.*, p. 228.

60. CLARIJS, Palm(iere), mej., Nieuwstraat (26), 1907.
°Aalst 1.7.1888.

61. CLARIJS, Valery, Korte Nieuwstraat, 1905.
°Aalst 8.7.1881. Was betrokken bij de Aalsterse activistische Kring Ontwaakt. Deze vereniging telde ongeveer 150 leden en had een eigen tijdschrift „De Nieuwe Tijd" (1917-1918).
Med.: E.v.d.B.

62. VAN CLEEMPUT, Fl(orimond), Pieter Couckestraat (51), leraar, 1913.
°Sint-Gilles-Waas 19.2.1882. Behaalde het diploma leraar lager onderwijs te Gent (1901), werd aangesteld te Adegem, en was leraar aan de Staatsmiddelbare Jongensschool te Aalst van 1911 tot 1921. Verhuisde op 30 april 1920 naar Herentals, Bovijnstraat 55.

63. DE CLERCQ, (Leo), Zonnestraat (7), geneesheer, 1913.
°Erembodegem 18.3.1859 - +Aalst 30.10.1922. Studeerde aan het Jezuïetencollege te Aalst en aan de K.U.Leuven (23.7.1885). Hij was voorzitter van de Geneeskundige Beroepsvereniging van het Land van Aalst, hoofdgeneesheer van het Stedelijk Hospitaal. De Clercq bezocht zijn patiënten met de fiets, wat in die tijd nogal opvallend was. Hierdoor bereikte hij als arts een populaire bekendheid bij jong en oud [4].
De Clercq stond bekend als een rechtlijnig Vlaamsgezind en christelijk man. Hij was tevens katholiek gemeenteraadslid.
x Eulalia d'Haenens °Kruishoutem 10.2.1873 - + Aalst 30.3.1925.

Lit.: *De Volksstem* nov. 1922.
Med.: E.v.d.B.

[4] Rond 1911 waren er in Aalst volgende dokters: Isidoor Bauwens (zie 8); Frans Claus, Stationsstraat 22 (Med. VVAK 1983, p. 35); Jozef Daelman, Dirk Martensstraat 10; Leo de Clercq; Theodoor de Naeyer, Albert Liénartstraat, 10 (Med. VVAK 1981, nr 5, p. 16); Alfons Gregoire, Albert Liénaertstraat 24; Achiel Hertecant, Vaartstraat 142; Antoon Hoorens; Modest Lacompte, Korte Zoutstraat 30, Arthur Mertens, Moorselbaan 53, (zie 167); A. Pilet; Karel Ranson, Oscar van de Velde, Schoolstraat 26; Alfons Verhaegen, Esplanadestraat 34; Laurent Wauthier, Leopoldstraat 26 (Kattesstraat). (Verslag over het bestuur en de toestand der stadszaken in de jaren 1910-1911)

64. DE COCK, mej., Gentsestraat 5, 1907.

65. COESSENS, B(enoit), Molendries, 1909.

66. COLLIN, L(odewijk, Sint-Vincentiusstraat 39), fotograaf, 1905.
°Aalst 23.8.1878. Vestigde zich van 1913 tot 1919 in de Kerkstraat 5, waar voordien fotograaf J. Sterck woonde (zie 247). Als beroepsfotograaf kunnen we zijn uitmuntende resultaten zien op diverse prentkaarten door J. Cornelis uitgegeven (zie 71).
In verschillende werken van Jos Ghysens zijn reproducties van prentkaarten van Cornelis opgenomen.

67. DE CONINCK, J., Stationsstraat, 1909, 1913.

68. DE CONINCK, Joz., Botermarkt, student, 1908.

69. DE CONINCK-VAN DEN BOSSCHE, Gust(aaf), Esplanade (8), 1907.
°Aalst 20.3.1877. Net als zijn vader Camiel (Aalst 1841-1907), was hij een gekend hophandelaar. Camiel de Coninck was uitgever van het veertiendaagse blaadje Le Houblon (1897-1899, een blad voor hopkwekers, hophandel en brouwers. (zie verder R. de Smedt 238).
Gustaaf maakte zich vooral tijdens de oorlog 1914-1918 verdienstelijk door het organiseren van verlof te Londen voor soldaten uit het arrondissement Aalst. (Uit 't Land van Aalst/Kort en Bondig, 1918. nr 13).

70. COPPENS, (Jozef, Dendermondsesteenweg 7), gemeenteontvanger, 1906.
°Aalst 20.1.1872.

71. J. CORNELIS-CLINCKAERT, Wed., (Lange) Zoutstraat (46), 1905.
Maria Anna Clinckaert, °Aalst 15.10.1869 - + Sint-Gilles-Brussel 1.10.1919. Boekhandelaarster en uitgeefster van prentkaarten.
Ze huwde in 1896 met Jozef Cornelis (°Aalst 17.3.1864 - +Aalst 4.3.1904), postbediende te Aalst. Hij was amateurfotograaf en werkte samen met zijn overbuur Blondiau, met Collin (zie 66) en met Willemsen (zie 286). Samen legden ze heel wat vast op de gevoelige plaat: stads- en dorpsgezichten, kerken, kapellen, prachtige gebouwen en pittoreske hoekjes van onze

stad en omgeving. De prentkaarten door Cornelis uitgegeven kunnen kwalitatief tot de beste worden gerekend. Het zijn zeer gezochte verzamelobjecten, waarvan de waarde verrassend hoog kan oplopen.
De zeer jong overleden Jozef Cornelis liet een weduwe met twee kinderen achter. Maria zette de zaak verder, maar tijdens de Eerste Wereldoorlog waren de „Verordnungen" voor de beroepsfotografen erg ongunstig. Ook was er een sterke daling in de verkoop van prentkaarten. Het had alles een ongunstige invloed op de zaak van de weduwe Cornelis-Clinckaert. Na de oorlog werd haar zaak geplunderd. Ze verhuisde naar Sint-Gilles-Brussel, waar ze overleed.

Lit.: N.N., *Papeterie Epouse-Veuve J. Cornelis, Rue Longue du Sel 46 Alost*, in Maandblad Prentkaartenklub Aalst.

72. CORNELIS, Pieter (Boudewijnkaai 14), 1910.
°Aalst 22.11.1889 - +Aalst 15.5.1945. Hij studeerde aan de Staatsmiddelbare Jongensschool te Aalst en werd regent, werkte zich verder op en trad in juni 1914 in dienst bij de Glucoserie Hyacinthe Leclercq en werd er directeur.
Hij was liberaal gemeenteraadslid in 1932 en werd twee jaar later kortstondig schepen van onderwijs, een taak die hij buitengewoon goed behartigde en heropnam in 1939. Hij had een grote invloed op het stedelijk onderwijs. Onder zijn schepenambt werd op 9 april 1939 de eerste steen gelegd van het huidige Koninklijk Atheneum.
Pierre Cornelis was in Aalst en de regio een welbekende en graag geziene figuur. Naast zijn politieke en industriële activiteiten vond hij nog de tijd voor cultuur en sport. Hij was stichter van het Aalstersche Kunstenaarsgilde, dat met medewerking van Aalsterse nijveraars de plaatselijke kunstschilders financieel steunde. Het wereldje van de kunstschilders was hem zeker niet onbekend, Valerius de Saedeleer was trouwens zijn schoonbroer. Cornelis was stichter en voorzitter van de Bond der Oud-Leerlingen van de Staatsmiddelbare School.
Niet minder populair was hij in sportmiddens als voorzitter gedurende vijftien jaar van de voetbalclub Eendracht.
Zeer dramatisch waren de omstandigheden waarin hij om het leven kwam. Tijdens de laatste oorlog oefende hij het ambt uit van schepen van ravitaillering. Hij nam zijn verantwoordelijkheid op en zorgde voor de regelmatige bevoorrading van de burgers, steunde het verzet en bleef niet onverschillig voor de werkweigeraars en onderduikers. Door zijn functie kwam hij regelmatig in contact met de bezettende overheid, wat een aanleiding

kon zijn voor een lastercampagne met de bevrijding: zijn goede naam en eer werden besmeurd.
Vanuit een bepaalde hoek werd hem verraad en collaboratie verweten. Het is nooit bewezen dat Cornelis zich tot zulke praktijken heeft geleend. Toch zal hij deze leugenachtige campagne met zijn leven bekopen. In de nacht van 15 op 16 mei 1945 werd hij in zijn woning, Dirk Martensstraat 71, lafhartig neergeschoten door leden van een communistisch gezinde vermeende weerstandsgroep. De vier daders werden in 1948 zwaar veroordeeld, één ervan kreeg de doodstraf.
Eén jaar na de dood van Cornelis werd de Boudewijnkaai omgedoopt tot Pierre Corneliskaai.
x Amandine de Saedeleer °Aalst 1.3.1889 - +Aalst25.2.1967.

Lit.: DE STOBBELEIR, A., e.a., *In memoriam den heer Pierre Cornelis*, Aalst (1945).
GHYSENS, J & B., *De Duitse bezetting te Aalst 1940 - 1944*, Aalst, 1983, dl 1, p. 111.
UYTTERSPROT, C., *Straatnamen ...o.c.*, 1981, nr 1, p.17.
VAN DER HEYDEN, A., *Oorlogskroniek der stad Aalst 1940 - 1945*, Aalst, 1976, p.118.
VAN HOORICK, B., *In tegenstroom - Herinneringen 1919- 1956*, 1982, p. 204.

73. COURTEAUX, Joz(ef), Schoolstraat (8), onderwijzer, 1905. °Meerbeke 9.1.1866 - +Herdersem 7.2.1948. Jozef Courteaux was de achtste van dertien kinderen, waarvan er vijf in leven bleven. Zijn vader Adolf, wagenmaker, kon Jozef laten studeren aan de Normaalschool te Lier, wat in die tijd toch een zekere prestatie was. In 1885 behaalde hij het diploma van onderwijzer. Pas afgestudeerd kon de jonge onderwijzer onmiddellijk in zijn geboortedorp aan de slag, was er niet burgemeester Van Vreckom geweest die een andere kandidaat aan de vakante betrekking hielp. De meeste gemeenteraadsleden steunden echter de kandidatuur van J. Courteaux. Ontgoocheld bracht vader Adolf een bezoek op het kasteel van de burgemeester, die net afwezig was. Aan mevrouw Van Vreckom liet hij de boodschap achter: „Nu mag paster Donsj een meeting komen geven in mijn huis !". Of dit ooit gebeurd is ? Senator-burgemeester Van Vreckom behoorde tot de conservatieve katholieke partij [5].
Jozef Courteaux vertrok naar Aalst en vond een betrekking in de Stadsjongensschool op de Kat (Vredeplein) en gaf er les tot met zijn pensioen. Hij kreeg er de bijnaam „den Dosj", omdat

[5] Briefwisseling F.C./M.U. Deze anekdote geeft andere details weer dan in Herinneringen aan mijn vader.

hij die taal met collega's wel eens sprak; hij kende ook Engels.
Als leraar had hij een goede reputatie en hem werd gevraagd privélessen te geven aan Frans Daens, zoon van Pieter.
Courteaux vroeg hiervoor de toelating aan Achiel Eeman, „de waterrat" in de volksmond genoemd, voorzitter van de Aalsterse katholieke partij (zie 88). Het antwoord was duidelijk: „Als Jef Courteaux op den toren van de kerk gaat roepen dat hij katholiek is zullen we hem toch niet geloven". Dus geen les aan Frans Daens.
Jozef Courteaux hield zich wel van de politiek af, was Vlaamsvoelend en las wekelijks De Werkman van P. Daens, om de pittige volkse taal.
Zijn echtgenote Urbanie van Brantegem (°Aalst 1.2.1871 - +Aalst 1930), was de dochter van Edward van Brantegem, in Aalst beter bekend als „de schatter". De Van Brantegems leverden menige schepenen aan het stadsbestuur, en waren welgestelde burgers.
Hun enig kind Frits (°Aalst 2.2.1898 - +Aalst 28.1.1993) was eveneens leraar, eerst aan het Sint-Maarteninstituut (1918-1921), daarna tot op zijn pensioenleeftijd in 1958, aan de Staatsmiddelbare Jongensschool. Hij was actief in de Vlaamse Toeristenbond, in de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer en de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst. Hij was de medestichter en erevoorzitter van de Vereniging van Aalsters Kultuurschoon (VVAK). Ook de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst kende hem als erevoorzitter.
Als knaap was hij bij sommige gebeurtenissen in de ANV-tak Aalst betrokken. Laten we hem zelf zijn herinneringen hierover vertellen: „Wel was hij (Joz. C.) lid van het ANV en ging regel matig met mijn moeder naar voordrachten of kunstavonden van de ANV-tak Aalst. Die gingen door in de bovenzaal van het Landbouwcomis op het Keizerlijk Plein. Als kind heb ik er gezongen en Hugo Verriest leren kennen [6].
Mijn moeder was voorzitster van het dameskoor, geleid door Gustaaf Pape. Als er souper werd gehouden door het Dameskoor zat mijn moeder als voorzitster naast dr. Bauwens, erevoorzitter van de ANV-tak Aalst.
De herhalingen en vergaderingen gebeurden in het Duitsch

[6] Op 9 maart 1913 had een Peter Benoit-avond plaats. Frits Courteaux is vermeld bij de deelnemers. De kleine Frits was toen bijna acht jaar (Neerlandia, 17 jrg., nr 5, mei 1913, p. 109).
[7] Het Duitsch Bierhuis werd na het wapengekletter in 1918, geplunderd. P. VAN NUFFEL, o.c., p. 256.

Bierhuis, in de bovenzaal (ingang Hopmarkt). Daar hing een foto van Hendrik Conscience met handtekening. Het portret werd in 1918 aan flarden gescheurd" [7].
Voor zover ons bekend, was F. Courteaux de laatste getuige die het ANV-gebeuren van heel dichtbij beleefde.

Lit.: COURTEAUX, W., *Herinneringen aan mijn vader*, in Het Land van Aalst, jrg.45, (4), p. 263
UYTTERSPROT, C., *Frits Courteaux Aalst 1898-1993*, in Het Land van Aalst, jrg. 45, 1993, (1), p. 7.
Med.: F.C.
C.U.

74. DAENS, Frans, Onderwijsstraat (13), 1909.
°Aalst 6.8.1890 - +Stuivekeskerke (22).10.1914. Jongste en enige zoon van Pieter Daens. In 1914 werd hij soldaat en enkele maanden later raakte hij vermist bij gevechten in de bocht van Tervate (Stuivekeskerke).

Lit.: DELAFORTRIE, L,. *Frans Daens viel in Tervaete*, in Med. VVAK, 1984. p. 69.
FRANCOIS, S., *Bijzonderheden bij „Frans Daens viel in Tervaete"*, in *Med. VVAK*, 1985, p. 5
VAN CAMPENHOUT, F., *o.c.*

75. DAENS, Pieter, Onderwijstraat (13), volksvertegenwoordiger, 1907.
°Aalst 10.6.1842 - +Aalst 26.3.1918. Drukker, journalist, gemeenteraadslid (1912), volksvertegenwoordiger arr. Brussel (1902-1904), idem arr. Aalst (1904-1918). Stichter van de Kristene Volkspartij.
Naast politicus was Daens ook volksverteller en journalist. Zijn taalgebruik was pittig, eenvoudig vatbaar voor de volksmens. Hij schreef moraliserende novellen, historische verhalen en biografieën waarin christendom en het goede triomfeerden, steeds voorzien van ruime romantiek. Zijn belangrijkste werk schreef hij omstreeks 1908: Priester Daens, Volksvertegenwoordiger voor Aalst en Brussel , Aalst, 1909.
x Louise Mayart °Aalst 16.12.1855 - +Aalst 23.5.1937.

Lit.: VAN CAMPENHOUT, F., *o.c.* (met bibliografie).

76. VAN DAMME, Alfons, Dendermondsesteenweg (53), bediende, 1907.
°Aalst 24.3.1886 - +Aalst 9.1.1966. Echtgenoot van Bertha Dedeken, lerares aan de Staatsmiddelbare Meisjesschool, auteur van meerdere werken en toneelstukken die te Aalst vooral door

Voor Taal en Vrijheid werden opgevoerd.
Bij het overlijden van Alfons van Damme werden twee werken van kunstschilder Valerius de Saedeleer, als ook een portret (Luc de Decker) en een beeldhouwwerk (Fons Huylebroeck) van zijn echtgenote, bij testamentaire beschikking in eigendom overgemaakt aan de stad Aalst.

77. DE DEKEN, Ach., 1907.

78. DENDAUW-SCHALTIN, (Julius), mevr., Brusselstraat 22*, 1906.
J. Dendauw °Otegem 1.3.1866. Tabaksfabrikant.

79. DELAFORTRIE, Jules, (Molenstraat 11), 1905.
°Oudenaarde 22.4.1880 - +Aalst 12.12.1935. Fabrikant in dekens. Hij was een artistiek begaafd man, volgde lessen aan de stedelijke Academie en was bevriend met o.m. Valerius de Saedeleer. In 1974 werd een retrospectieve tentoonstelling over J. Delafortrie door de VVAK ingericht.
Jules Delafortrie was als jongeman geestdriftig voor de sociale strijd van de gebroeders Daens. Hij huwde de oudste dochter van Pieter, Maria Daens (Aalst 23.10.1881 - +Asseter-Heide 22.7.1962). Na het overlijden van zijn schoonvader in 1918, heeft Jules een korte periode het opstellen van De Werkman en Het Land van Aalst op zich genomen.
Als oorlogsvrijwilliger in 1914 werd hij gewond en bij de inval van de Duitsers in oktober 1914 brandde zijn huis totaal af. Veel documenten van priester Daens zijn in de brand gebleven.
Hij was medestichter van de toneelgroep De Schakel (1930). Eén van hun dertien kinderen is Luc (°Aalst 22.2.1912) die zich verdienstelijk maakt door het publiceren van werken over de gebroeders Daens, en het uitgeven van diverse dichtbundels. Hij is de bezieler van het huidige Priester Daensfonds dat zich in de geest van Priester Daens inzet voor de sociale noden.

Lit.: VAN CAMPENHOUT, F., *o.c.*
Retrospectieve tentoonstelling van Jules Delafortrie, 1974, uitg. VVAK.

80. DELAIVE, Xavier (Stefaan), Pupillenschool (Graanmarkt 6), 1911.
°Verviers 27.9.1857.
In Aalst gekazerneerd in 1908, als adjudant bij het bestuursbataljon.

*Brusselstraat = Pontstraat

81. DESMEDT, P., mej., Pieter Coeckestraat, 1905.

82. DESMETH, Cl., mej., Molendries (8), 1909.
Clemence °Aalst 5.2.1889. (Gouvernante 1921)
Clementina °Aalst 19.8.1893.

83. VAN DRIESSCHE, mevr. Dirk Martensstraat (31), 1909.
Sophie UYTTERSPROT °Denderbelle 28.1.1870 - *+Dendermonde 27.2.1956*
Huishoudster. Gehuwd te Wieze op 24.9.1898 met Jozef VAN DRIESSCHE, landmeter, °Wieze 13.6.1867 - Aalst 12.1.1944.

Lit.: VERBERCKMOES, *Alfabetisch repertorium van de families te Wieze van 1597 tot 1930*, Lebbeke, 1980, 1079.
Doc., M. Uyttersprot.
VVF Merksem, Fonds Van Driessche.

84. VAN DRIESSCHE, (Julia), mej., regentes, 1905.
°Ninove 30.6.1876 - +Schaarbeek 4.10.1952 Regentes (1895) aan de Staatsmiddelbare Meisjesschool.
Bestuurslid ANV-tak Aalst (1906-1912).
Huwde met Floris T'Sjoen (°Schorisse 7.2.1866 - +Schaarbeek 13.1.1938). T'Sjoen was lid van het letterkundig genootschap „De Distel" (Brussel) in de muzikale groep.
In de Eerste Wereldoorlog in het activisme terecht gekomen.

Lit.: SCHMOOK, G., *Het letterkundig genootschap „De Distel" musiceert - 1882-1900*, in *Verslagen en Mededelingen van de Kon.Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1967, afl.1/2/3/4, p. 91.
VVF Merksem, Fonds Van Driessche.
Med.: E.v.d.B.

85. VAN DRIESSCHE, M(alvina), mej., Esplanadestraat, 3, 1907.
Dochter van Karel-Lodewijk (°Wieze 3.3.1843), leraar aan de Staatsmiddelbare Jongensschool (1890-1903).

86. DU CAJU, (Lange Zoutstraat 13), drukker, 1906.
Vermoedelijk Valery Du Caju (°Aalst 29.6.1874 - +Aalst 1939).
De drukkerij Du Caju werd te Aalst in 1805 opgericht door Jean-Jacques. Acht generaties in een zelfde familie hebben steeds de drukkunst beoefend. Valery behoorde tot de vierde generatie. Hij beheerde het bedrijf van 1912 tot 1937.
De drukkerij Du Caju gaf in de tweede helft van de negentiende eeuw het weekblad „Den Aelstenaer" uit.
x Maria de Boe °Aalst 5.11.1874.

Lit.: LIEBAUT, H., *o.c.* Leuven, 1967, p. 32.

N.N., *Aalsterse drukkers: pioniers van de plaatselijke pers.* In:*100 jaar Aalsterse pers.*

87. EECKHOUT, Bertha, mej., Esplanade (18), 1912.
°Aalst 21.4.1890.

88. EEMAN, Achiel, (Hoge Vesten 8a), gemeenteraadslid, beschermend lid, 1907, 1908.
°Aalst 22.12.1844 - +Aalst 14.9.1927. Fabrikant in scheikundige meststoffen. Begon een klein bedrijf op de Scheepswerf (achter de Werfkapel) in 1876 en verhuisde tien jaar later naar de Hoge Vesten. De bedrijfsgebouwen werden in 1914 bij de beschieting van de stad verwoest en na de oorlog heropgebouwd. Deze gebouwen werden in de jaren tachtig afgebroken.
Achiel Eeman was een vurig militant van de katholieke partij in Aalst, en lag aan de basis van meerdere katholieke strijdverenigingen: mede-oprichter, secretaris (1866-1922) en voorzitter (1922-1927) van „de Bokkenrijders", medestichter van de Katholieke Jonge Wacht (1898). Tevens was hij bestuurslid en secretaris (1914-1921) van Al Groeiend Bloeiend, stichter van de balboogmaatschappij „De Klauwaerts" (1867), waarbij bijna alle leden van de Bokkenrijders waren aangesloten. De Bokkenrijders, heropgericht in de schoolstrijd, waren later de verspreiders van de schimpliederen op Daens.
A. Eeman was medewerker aan het conservatief-katholiek blad De Denderbode van de gebroeders Van de Putte.
In 1895 richtte A. Eeman een zogezegde wijkklub (Vaart, Varkensmarkt en Hoge Vesten) op: „de Waterratten" genaamd, waarin zijn volkse bijnaam „de waterrat" zijn oorsprong vindt.
De Waterratten was een katholieke knokploeg die regelmatig de meetings van de Daensisten verstoorde; handgemeen, provocaties en verbaal geweld tegen Daensisten was hen niet vreemd. Het was niet de enige knokploeg of partij-militie in de stad. De Vooruit van 26.7.1896 citeert voor Aalst de volgende knokploegen: Dirk Martens'zonen, De lustige Geburen, De Ridders van de Mot, De vrome Strijders en de Iweinszonen.
Na de oorlog volgde A. Eeman dr. Isidoor Bauwens (+9.10.1918) op als schepen van onderwijs. Hij vervulde dit ambt tot 1921; voordien was hij onafgebroken vanaf 1896 gemeenteraadslid.
x Marie-Philomène Matthys °Aalst 29.10.1857 - +Aalst 11.7.1885. (uit het vooraanstaande molenaarsgeslacht te Hofstade)
xx Emma Haegeman °Ninove 1.11.1862 +Aalst 4.9.1920.
Zij was voorzitster van de Maatschappij van Onderlinge Bijstand „De Eendrachtige Zusterliefde".

Lit.: GHYSENS, J., *Herbergen.., o.c.*, p. 185.
Geschiede*nis .., o.c.*, p. 145
LIEBAUT, H., *De gezagsconcentratie in het arr. Aalst tijdens de 19e eeuw*, Gent, 1968.
MOYERSOEN, L., Baron Romain..., *o.c.*
VAN NUFFEL, P., *o c.*, p. 53
N.N., *Achiel Eeman,* in *De Volksstem* 27.12.1924.

89. EEMAN, C(amiel-Emiel), Kapellestraat (27), hopkoopman, 1908.
°Aalst 19.6.1850 - +Aalst 1923.
Tweede voorzitter (1875) van 't Land van Riem, secretaris van de Koninklijke Harmonie Al Groeiend Bloeiend, lid van de Katholieke Burgerskring De Vriendschap, bestuurslid van de Stedelijke Spaarkas.
x Emelie Callebaut ° Aalst 21.4.1863 - + Aalst 1913.

Lit.: GHYSENS, J., *o.c.*, p. 204
Med.: J.d.B.

90. EEMAN, P(aul), Leopoldstraat (9), kandidaat notaris, 1908.
°Aalst 15.4.1881 - +Aalst 29.5.1955.
Paul-Edmond-Marie Eeman studeerde aan het Sint-Jozefscollege te Aalst, en volgde daarna notariaat aan de RU-Gent. Hij was notaris te Moorsel van 1912 tot 1934 en te Aalst van 1934 tot zijn overlijden.
Hij was lid van verscheidene verenigingen. Zijn doodsprentje vermeldt: bestuurslid van de Koninklijke Harmonie Al Groeiend Bloeiend te Aalst en van de Koninklijke Harmonie Sinte Cecilia Moorsel; erelid van de Balboogmaatschappij De Ware Vrienden en beheerder van de Maatschappij Katholieke Kring - De Eendracht.
In 1912 huwde hij Josephina Sonck (°Denderleeuw 1877) die in het zelfde jaar overleed. Hij hertrouwde in mei 1934 met Cécile Reyntens (°Moorsel 19.5.1903), nicht van de vroegere stadssecretaris Oscar Reyntens (°Moorsel 22.8.1867 - +Moorsel 7.5.1947).

Med.: Rodolphe Eeman, zoon van Paul Eeman en Cécile Reyntens.

91. EEMANS, Irma, mej., Gentsestraat 70, 1907.
°Aalst 1.8.1876.
Dochter van Pieter Eemans, bediende, en Anna de Waegeneer. Ook Klapstraat 20.

92. ERAERS, mevr., Keizerlijk Plein (7), 1909.
Echtgenote van Joris Eraers (°Sint-Truiden 24.11.1862), onder-

stationschef.
Verhuisde in 1913 naar Sint-Amandsberg.

93. ERAERS, C., mej., 1906.

94. DE FENFE, O., Leopoldstraat, 1905.

95. FOURDIN, Marcel, Lange Zoutstraat (4), goudsmid, 1907.
°Leuven 27.10.1878.
Hij deed „alle slach van Reparatiën" en was gekend voor zijn „IJzerenweg-Horlogiën". Dit waren zeer befaamde zakuurwerken, met betrouwbare tijdsaanduiding. Thans zijn het fel begeerde verzamelobjecten.
Spelend lid (bas-klarinet) bij de Symphonie Door Eendracht Groot.

96. FRANCOIS, (Emiel), Sint-Jansstraat 53, kleermaker, 1907.
°Aalst 15.1.1873 - +Aalst 6.1.1939.
Vader van o.m. Staf François (1910-1991), kunstschilder en ere-ondervoorzitter van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon en van Luc François (1914-1990), vaandrig Catharinisten.
x Maria Eugenie van der Elst °Aalst 25.12.1884 - +Aalst 22.2.1944.

97. GALLE, Arthur, Statie, ingenieur, 1908.

98. GEEROMS, Mar(ia), mej., Sint-Jorisstraat (7), 1911.
°Aalst 12.12.1879.
Dochter van Engelbert Geeroms en Juliana van Yperseele.

99. VAN GEERT, Sidonie, mej., 1906.
°Aalst 21.1.1886.
x Maurits Geeroms, ° Aalst 29.12.1886
Maanstraat 21.

100. VAN GEIT, A(maat), Brusselsesteenweg (50), klerk, 1908.
°Aalst 18.5.1885.
x Maria de Graeve, °Haaltert 25.2.1889.
Ook Pieter Couckestraat 51.

101. VAN GELDER, Alfons, Geraardsbergsesteenweg, 1907.

102. GHEERAERDTS, (Michel) - Leo, burgemeester, (Vaartstraat 4),

beschermend lid, 1905.
°Aalst 10.4.1837- +Aalst 4.2.1922. Olieslager - molenaar. Leo Gheeraerdts studeerde aan de KU-Leuven en behaalde er het doctoraat rechten.
Zijn vader Frans (°Aalst 20.9.1808 - +Aalst 23.2.1883) was een vooraanstaand katholiek politicus, behoorde tot een van de meest vooraanstaande families, was olieslager en maalder.
Na het overlijden van zijn vader komt Leo in zijn voetsporen terecht. Hij werd gemeenteraadslid (1884-1887) en schepen (1888-1895). In 1896 werd Gheeraerdts burgemeester benoemd in vervanging van Victor van Wambeke (°Aalst 28.8.1813 - +Aalst 3.12.1896). In 1908 werd hij plaatsvervangend senator (Aalst/Oudenaarde). Als politicus behoorde hij tot de conservatieve strekking, en was sterk anti-daensistisch.
Onder zijn bestuur nam de stad een ongewone uitbreiding die van groot belang was voor de stimulering van de economische activiteiten en de daar aan verbonden verbetering van het wegen- en spoorwegnet.
Leo Gheeraerdts was rechter bij de Rechtbank van Koophandel, majoor-bevelhebber van het 1ste bataljon van de Burgerwacht, en bestuurslid van de stedelijke Kunstacademie. Hij was voorzitter (1897-1914) en jubilerend lid -meer dan vijftig jaar- van Al Groeiend Bloeiend; lid van de Katholieke Burgerskring De Vriendschap; erevoorzitter van het Davidsfonds afd. Aalst.
Hij was auteur van een verhaal over de Aalstenaar Albert Boone (°Aalst 1869), deelnemer aan de expeditie van Van Kerckhove in de Kongo. (Nieuw Leven jrg. 2/3 - 1909/ 1911).
Leo Gheeraerdts was de stuwende kracht achter de oprichting van het Oudheidkundig museum.
Zijn geschilderd portret in het stadhuis is een kunstwerk van Ernest van den Panhuysen.
x Maria-Idalia-Isabella Mulkens

Lit.: GEEROMS, L., *o.c.*
MOYERSOEN, L., *o.c.*
UYTTERSPROT, C., *Straatnamen, o.c.* 1980, (5), p.13.
VAN CAMPENHOUT, F., *o.c.*
VAN NUFFEL, P., *De Koninklijke Harmonie „Al Groeiend Bloeiend" te Aalst*, Merchtem, 1923.
De Volksstem 7.2.1922/11.2.1922.

103. GHIJSBRECHT, Pol., Maanstraat, bediende, 1903.

104. GHIJSSELINCKX, C(elestin), mevr. Kapellestraat (25), 1907

Maria van Damme, °Buggenhout 11.6.1868; gehuwd met Celestin Ghijselinckx (°Aalst20.1.1865 - +Middelkerke 15.8 1945), advocaat.
Celestin Ghijsselinckx werd als daensistisch gemeenteraadslid verkozen (1911), maar zou amper één jaar naast Pieter Daens, en dan nog zeer onregelmatig, in de gemeenteraad zetelen. Hij nam ontslag en stapte naar de katholieke partij, waar hij vandaan kwam.
Tijdens de oorlog 1914-1918 was hij lid van het „Komiteit voor onderstand aan de Aalstersche Krijgsgevangenen in Duitschland".

Lit.: BOON, L.P., *Pieter Daens*, Amsterdam, 1971.
MOYERSOEN, L., *o.c.*
VAN CAMPENHOUT, F., *o.c.*
VAN NUFFEL, P., *De Duitschers..o.c.*, p. 137.

105. GHYSBRECHT, (Emiel), Molendries (4), tabaksfabrikant, 1907.
°Aalst 2.8.1866. Ook Hovenierstraat 25.
x Maria Roels °Aalst 30.7.1865

106. GITS, J., postklerk, 1905.

107. DE GREVE, L(odewijk, Vaartstraat 18), koopman, 1905.
°Erembodegem 1.4.1859.
Ook Peperstraat 42, huurhouder.
x Hortentia Poleyn °Aalst 12.10.1857.

108. DE GREZ, P(etrus), Nieuwstraat (59), 1907.
°Laken 9.2.1882 - +Aalst 11.12 1919. Zijn vader Jozef (°Humbeek 2.6.1840), smid, vestigde zich in Aalst op 28 augustus 1901 (Dirk Martensstraat 15) en verhuisde in 1905 naar de Nieuwstraat waar hij een smederij en later een constructieatelier had. De zaak werd later uitgebreid met verwarm- en kookapparatuur. Zijn afstammelingen leiden nog steeds een handelszaak, die voor vele Aalstenaars een begrip en een huis van vertrouwen is.
Vernoemen we nog dat in hun woning in de Nieuwstraat vier grote medaillons, geschilderd door Serafien de Vliegher, de poortingang sierden (hierover meer in Med. VVAK 1983, p. 65). Deze zijn door toedoen van archivaris Karel Baert naar het Stedelijk Museum overgebracht na afbraak van de woning in 1991.
x Marie de Somer °Aalst 21.8.1880

109. VAN GUTTE, Karel, onderwijzer, Nieuwerkerken, 1908.
°Nieuwerkerken 29.5.1880 - +Aalst 24.1.1962
Hij studeerde te Aalst aan het Jezuïetencollege en nadien aan de normaalschool te Malonne. Hij was ruim vijftig jaar onderwijzer en schoolhoofd te Nieuwerkerken.
x Marthe Phlippo.
Lit.: DE BROUWER, J., *o.c.*, p. 81.

110. DE HAECK, P., mej., Denderstraat , 1905.
Dochter van Jan de Haeck, machinist, Denderstraat 28 ?

111. VAN DER HAEGEN, O(mer, Dendermondsesteenweg 24), leraar M.B.School, 1906.
°Aalst 26.8.1885. Leraar aan Staatsmiddelbare Jongensschool van 1 aug. 1915 tot 1921; werd nadien naar Namen overgeplaatst.
Bestuurslid ANV, na de scheuring mee overgestapt naar het Willemsfonds.
x Alica Claessens, °Sint-Gillis-Dendermonde 4.4.1884.

112. D'HAESE, Jan, Grote Markt (15), reiziger, 1907.
°Moorsel 6.1.1863. Herbergier „Café Universal".

113. D'HAESE, Em., mevr., Albert Liénartstraat, 1909.

114. D'HAESELEER, J., Arbeidstraat , bediende, 1907.

115. D'HAESELEER, Jozef, Kerkstraat, 1907.

116. D'HAESELEER, Rom(aan, Stationsstraat 10), handelaar, 1907.
°Denderhoutem 26.12.1861. Handelaar in gleiswerk.
x Isabella Heerwegh °Aalst 28.10.1867.

117. HALLAERT, Isidoor, (Houtmarkt 16), 1905.
°Aalst 13.4.1865 - +Herdersem 5.4.1958. Postbode. Stichter van de Algemene Wezenbond van België, medestichter van de Gewezen Weesjongens van Aalst. Mede-heroprichter van de Catharinisten, Daensist.
x Maria-Thérèsia Bombeke, °Voorde 18.2.1859 - +Aalst 1.9.1930.

118. HALLAERT, Jozef, Windmolenstraat (6), 1909.
°Aalst 3.9.1874 - +Aalst 3.1.1927.

Broer van Isidoor. Net zoals zijn broer belandde hij in het weeshuis. Hij was eveneens postbode en actief lid van de wezenbond. Jozef kwam in zeer dramatische omstandigheden om het leven. Hij verdronk in een ondiepe gracht nabij zijn woning in de Bergemeersenstraat.
Ook Eilandstraat 14.
x Maria Bonner °Aalst 22.2.1873 - +Aalst 9.6.1937.

119. D'HALEWEIN, Michel, Albert Liénartstraat, Hotel St. Jean, leraar, 1909.
Leraar van 1912 tot 1919 algemene vakken, aan de Staatsmiddelbare Jongensschool (D'HOOGHE, J., o.c.).

120. HAVEN, Emiel, Stationsstraat (13), postbeambte, 1907. °Hasselt 12.3.1852.
Zijn jongste dochter Lucia (°Hasselt 17.4.1886) was secretaris van het dameskoor van het ANV-tak Aalst. Ze was gehuwd met Prosper d'Hoir (°Aalst 1877- +Aalst 1938), griffier bij de Handelsrechtbank en secretaris van de Catharinisten.
Haar zuster Elvire (°Hasselt 28.9.1891) was eveneens aangesloten bij het ANV. Van Josephina (°Hasselt 11.9.1887)
is niet uitgesloten dat ze lid was, maar hierover ontbreekt elk gegeven.

121. HENDRICKX, We, Hofstade, 1906.

122. VAN HERREWEGHE, Albert, Korte Zoutstraat (10), 1905. °Aalst 31.8.1862. Meubelfabrikant. Hij was voorzitter van 1912 tot 1938 van de Gewezen Weesjongens van Aalst.
x Delphine Gilbos °Aalst 5.2.1860.

123. DE HERT, Felix, advocaat, schepen van onderwijs, Brusselstraat 2*, beschermend lid.
°Aalst 9.8.1860 - +Aalst 4.2.1925. Doctor in de rechten. Felix de Hert werd gemeenteraadslid op 7 jan. 1891 en schepen van Onderwijs en Schone Kunsten op 8 jan. 1900. Hij werd tot burgemeester aangesteld op 21 juli 1919 en bleef het tot aan zijn dood.
Hij was tevens Provincieraadslid en stafhouder van de advocatenorde bij de Rechtbank van Dendermonde. De Hert was voorzitter van de Katholieke Vereniging der Stad

* Brusselstraat = Pontstraat.

Aelst; erevoorzitter van de Kon. Harmonie Al Groeiend Bloeiend en voorzitter van de kerkfabriek van Sint-Martinus. In 1907 schonk hij samen met zijn echtgenote Elisa de Coen een gekleurd glasraam aan de Sint-Martinuskerk (kapel van O.-L.-Vrouw).
In de zomer van 1916, zijn vrouw was pas overleden, werd Felix de Hert door de Duitse bezetter aangehouden, beticht van spionage, opgesloten in de gevangenis van Turnhout en na onderzoek dat zijn onschuld bewees, vrijgelaten op 2 jan. 1917.
Zijn portret in het stadhuis werd in 1920 geschilderd door Gustave van de Woestijne.
In 1927 veranderde de Ajuinstraat van naam, ze werd van dan af Felix de Hertstraat genoemd.
x Elisa-Felicia-Benedicta-Maria de Coen °Aalst 16.5.1859 - +Aalst 24.8.1916.

Lit.: GEEROMS, L., *o.c.*
MOYERSOEN, L., *o.c.*
UYTTERSPROT, C., *o.c.*, p.14
VAN NUFFEL, P., *o.c.* p. 168.
De Volksstem 11.2.1922.

Het gezin De Hert-De Coen, telde vier kinderen :
- Marie-Adrienne °Aalst 1.11.1893 - +Aalst 28.3.1957
- Pedro °Aalst 22.10.1894 - +Aalst 9.3.1963
- Romain °Aalst 8.10.1895 - +Aalst 7.6.1965
- Antoine °Aalst 19.2.1899 - +Aalst 20.5.1951
  x Louise van der Mensbrugghe °Aalst 28.7.1903.
  woont nog steeds in het ouderlijk huis De Hert.

Pedro de Hert, advocaat, had als oorlogsvrijwilliger 1914-1918, de hele strijd aan de IJzer meegevochten en was één der eerste soldaten die de Belgische troepen vooruitliep en in Aalst arriveerde bij de wapenstilstand in november 1918.
In 1919 werd hij kapitein van de Aalsterse Vrijwillige Brandweer en volgde in 1929 commandant Fritz de Wolf op.
Hij was erelid van de Koninklijke Federatie van de Belgische Brandweer. Kort na de bevrijding in 1944 werd hij gehuldigd.
Bij deze gelegenheid werd hem een kunstwerk van beeldhouwer Jef de Somer (Erpe) aangeboden.
Pedro de Hert was in Aalst een zeer populaire figuur.

Lit.: DE PAEPE, P., *De Vrijwillige Brandweer te Aalst,* Aalst, 1967.
MOYERSOEN, L., *o.c.*

De naam Romain de Hert blijft verbonden aan de v.z.w. Levensvreugde.
In januari 1908 kocht Felix de Hert een lot van het zg. „Hof ten Roosen" met herenhuis, een lusthof en bos. De Hert gebruikte deze eigendom als buitenverblijf.
Dit goed werd in de volksmond „ 't kasteel van d'Hert" of „den bos van d'Hert" genoemd. In december 1956 bij de verkaveling van de erven De Hert-De Coen, kwam het goed aan hun ongehuwde en mindervalide zoon Romain. Bij zijn dood in juni 1965 schonk hij als bijzonder legaat het goed aan de v.z.w. Levensvreugde.
Op 22 juni 1985 had op het domein Levensvreugde een onthulling plaats van een gedenkplaat als dank voor de weldoeners, gebundeld in de persoon van Romain de Hert. Romain de Hert schilderde niet onaardig. Hij exposeerde een drietal werken, waaronder een portret van Deken de Hert, op de tiende tentoonstelling (1924) georganiseerd door de Aalstersche Kunstkring. (Programmaboekje 1924).

Lit.: FOSSELLE, L., *Van een stukje abdijgebied tot dienstverleningscentrum,* Aalst, 1985.

124. HEYMAN, Cath(arina), Gazometerstraat* (24), 1907.
°Aalst 30.4.1889.
x Jan René Piron °Aalst 1.2.1897.
Ze woonden na hun huwelijk in de Nazarethstraat 76 (nu Hoogstraat), later Parklaan (40), laarzenfabrikant.
In de roman *Mijn kleine oorlog* vertelt L.P. Boon over een zekere „mijnheer Swaem". Vond L.P.Boon zijn inspiratie in de figuur van Piron ? Jan Piron werd na de oorlog veroordeeld.
(Mijn kleine oorlog, Salamander uitgave, Amsterdam, 1968, p. 98, De Profiteurs).

Lit.: J & B. GHYSENS, *De Duitse bezetting* ..., p. 534, 567, 582.

125. HEYNDRICKX, Natalis, (Pieter Couckestraat 18), leraar M.B. School, 1907.
°Lebbeke 12.11.1884. Natalis Hendrickx behaalde in 1906 zijn leraarsdiploma aan de normaalschool te Malonne. Hierop volgde zijn aanstelling als leraar algemene vakken aan de Staatsmiddelbare Jongensschool en hij kwam in oktober te Aalst wonen. Hij bleef hier in functie tot 1919. Hij behoorde tot de vlaamsgezinde leerlingenkring „De Heremans' Zonen", actief in die school.

* Gazometerstraat = Nestor de Tièrestraat.

Zalig de mensch die God vreest en zijn behagen vindt in 't onderhouden van Gods geboden. Ps. 101, v. 1.

† BID VOOR DE ZIEL
van Mijnheer

Félix-Jozef-Maria-Antoon DE HERT

Weduwnaar van Dame ELISA DE COEN

Oud-Prefekt der Congregatie van den H. Roozenkrans ;
Oud-Voorzitter van het Kerkfabriek van St-Martinus ;
Provincieraadslid van Oost-Vlaanderen ;
Burgemeester der Stad Aelst ;
Oud-Stafhouder der Advokatenorde bij de Rechtbank van Eersten Aanleg te Dendermonde ;
Voorzitter der Katholieke Vereeniging der Stad Aelst ;
Eere-Voorzitter der
Koninklijke Harmonie " Al Groeiënd Bloeiënd „ ;
Voorzitter en Lid van verschillige Maatschappijen der stad.
Officier in de Leopoldsorde ;
Vereerd met het Burgerlijk Kruis van Eerste Klas,
de Herinneringsmedalie van Leopold II en de Orde van het Britsche Rijk.

Geboren te Aalst, den 9 Oogst 1860 en aldaar godvruchtig overleden den 4 Februari 1925,
voorzien van al de Rechten Onzer Moeder de H. Kerk.

De duurbare overledene aan de liefde van Kinderen en Bloedverwanten ontrukt, aan de dankbare achting zijner medeburgers ontnomen, was een voorbeeldig kristen in het huiselijk en in het openbaar leven.

Hij beminde de plechtigheden van den godsdienst, den luister van Gods tempel, de kristene kunst in al hare uitingen, en de edele overleveringen van ons heerlijk kristen verleden. Zijne rechtzinnige godsvrucht straalde uit in de goedheid en hartelijkheid waarmede hij eenieder onthaalde.

In het openbaar leven was hij wijs en voorzichtig, maar hij wist tevens de katholieke beginselen ernstig en krachtdadig te verdedigen. Men luisterde naar zijn goeden raad, en men raadpleegde zijne rijke ondervinding. Onbaatzuchtig nam hij ter harte de belangrijke bedieningen die zijne medeburgers hem toevertrouwden.

Welaan dan, goede en trouwe dienaar, treed in tot de vreugde des Heeren. Matth. XXV, 23.

Beminde Kinderen, ik laat u een erfdeel van eer en deugd, van toewijding aan plicht en godsdienst. Bewaart trouw het aandenken van uw vader en mogen mijn voorbeeld en mijne lessen u geleiden op uw levensbaan ! Gij, mijn Broeder, priester der Allerhoogsten, gedenk mij aan het altaar des Heeren.

Tekst doodsprentje van Felix De Hert (nr. 123) (verzameling M. Uyttersprot)

Reclame van het huis Alfred Kelders (nr. 138) (verzameling M. Uyttersprot)

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog was hij één der eerste Aalsterse vrijwilligers die naar het front vertrokken.
Hij werd krijgsgevangen genomen en verbleef in Göttingen.
Heyndrickx was voorzitter van de letterkundige afdeling van het ANV-tak Aalst en hield er een twaalftal voordrachten, vooral over literatuur.
Secretaris van 't Land van Riem.
x Margaretha van Belle °Buggenhout 27.3.1884.
Ook Albrechtlaan 1; Keizerlijk Plein 51.

Med.:E.v.d.B.
J.d.B.

126. HOEBEKE, (Jozef), mevr.,wed, Nieuwstraat (9), 1907.
Kleermaakster.

127. VAN HOECKE, G(ustaaf), Oude Dendermondsesteenweg (45), treinoverste, 1907.
°Ledeberg 19.2.1880.
x Joanna Philips °Aalst 22.2.1887, kleermaakster.
Ook Denderstraat 15; Gentsestraat 3.

128. D'HOIR, Oscar, Schoolstraat, postklerk, 1907.

129. VAN HOLDER, 1905.

130. D'HONDT,A., p/a F. Callebaut, Botermarkt (8), apotheker,1913.

131. D'HONDT, Valery, Lange Zoutstraat (44), leraar, 1907. °Aalst 13.10.1887 - +Schaarbeek 15.9.1943. Regent wetenschappen, afgestudeerd aan de Rijksnormaalschool te Gent. Leraar aan de Staatsmiddelbare School te Schaarbeek en te Aalst en aan de Vlaamse Legerpupillenschool te Aalst, waar hij van 1907 tot 1929 algemene vakken doceerde; vervolgens directeur van de Rijksmiddelbare School te Ieper en te Mechelen en taalinspecteur te Brussel.
Hij was voorzitter van de letterkundige afdeling van het ANV-tak Aalst, secretaris bij de Catharinisten en redactielid van Nieuw Leven. Zijn aandacht ging vooral naar toneel, de plastische kunsten en letterkundige studies, waarover hij talrijke voordrachten gaf in het ANV. Tot zijn belangrijkste publicaties horen: De geschiedenis van het toneel te Aalst (Aalst 1908) en een werk over Nestor de Tière. Hij woonde geruime tijd in de Dirk Martensstraat (49), had een tweede verblijf te Mechelen, en verliet in 1939 onze stad.

x Perrine Bruyere : zie 36.

Lit.: GHYSENS, J., *Geschiedenis...* , p. 122.
KIECKENS, L., UYTTERSPROT, C., *o.c.*
UYTTERSPROT, C., *Drie Aalsterse tijdschriften*, in *Het Land van Aalst*, jrg. 27, 1975, p.55.

132. HUIBERTS, Brabantstraat 26, 1907.

133. VAN DER HULST, (Louis), Binnenstraat, bediende, 1907. Bediende bij Leclercq. Vader van Jan (Aalst 1915 - + Aalst 1985), erevoorzitter van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon.
x Sidonia Wellekens °Aalst 9.4.1876 - +Aalst 13.3.1920. Ook Molenstraat 14.
Med.: Jan van der Hulst.

Lit.: STOBBELEIR, A., *o.c.*

134. HUYGHE, D., mevr., Nieuwstraat (42), 1907.
Joanna Librecht °Aalst 13.4.1864.
x Cornelis-Desideer Huyghe (°Poperinge 16.2.1854), conducteur van bruggen en wegen.
Hun zoon was postoverste in Katanga, streed in de veldtocht door Duits-Oost-Afrika en aan het IJzerfront, waar hij werd verwond. (VAN NUFFEL, P., o.c., p. 207)

135. VAN ISEGHEM, Marie, Gentsesteenweg 54, 1907.
°Aalst 2.12.1883. Strijkster. Woonde niet op de Gentsesteenweg, maar in de Gentsestraat 54, waar haar vader Louis een schrijnwerkerij bezat.
x Prosper Heyse, °Schellebelle 17.2.1880, bediende.

136. JACOBS, Louis, dr., (Kleinderbeek 10), Nieuwerkerken, 1907. °Overmere 10.7.1876 - +Nieuwerkerken 8.3.1940. Jacobs vestigde zich eind 1902 te Nieuwerkerken en was er ruim 35 jaar als enig praktizerend geneesheer werkzaam. Voor het ANV hield hij een voordracht over persoonlijke gezondheidsleer (1911).
Dr. Jacobs was op zijn gemeente bedrijvig als politicus en aangesteld als schepen (1908-1921), waar hij o.m. een motie liet goedkeuren (1911) voor de vervlaamsing van de Gentse universiteit.
Hij was stichtend voorzitter (1906) van de Maatschappij van Onderlingen Bijstand „Vast Hand in Hand", een „Franschmansgilde", die hij uit sociaal inzicht voor zijn dorps-

genoten had opgericht.
In 1931 werd hij schatbewaarder van de kerkfabriek te Nieuwerkerken, funktie die hij tot zijn overlijden waarnam. Dr. Jacobs was gekend als een gewetensvol en ijverig geneesheer, een katholiek uit één stuk en bovendien een overtuigd Vlaming. Ongetwijfeld, door zijn beroep en door zijn gelijke gezindheid heeft hij goede relaties met dr. I. Bauwens onderhouden.
Volgens een mondelinge mededeling van wijlen E. van den Berghe zou dr. Jacobs in het Aalsterse activisme betrokken zijn geweest. Hij was o.m. lid van de Gouwraad Oost-Vlaanderen in 1918, waar hij zetelde met zijn dorpsgenoot R. Coppens, onderwijzer [8].
x Maria d'Hondt, °Impe 4.4.1869 - +Aalst 4.11.1931. Hun dochter, mej. Marie Louise (°Nieuwerkerken 12.2.1906 - +Aalst 12.6.1988) was lange tijd verantwoordelijk voor het Nationaal Kinderwelzijn in haar geboortedorp.

Lit.: DE SUTTER, P., *Maatschappij van Onderlinge Bijstand „Vast Hand in Hand" te Nieuwerkerken (1906 - 1926)*, in *Liniaal* 1989, (4).
Christelijke Mutualistische beweging te Nieuwerkerken, Nieuwerkerken, 1990.
N.N., *Les archives du Conseil de Flandre*, Brussel, (1925).

137. JANSSENS, Jozef, Leopoldstraat (3)* , student, 1905, 1907. °Aalst 13.7.1889; Kandidaat geneeskunde (Gent 1913). Bestuurslid ANV-tak Aalst. Hield een drietal voordrachten: Erfelijkheid en veranderlijkheid bij de bloemen; Tering en huiskring; Helmin Kiasis.
Lit.: UYTTERSPROT, M., *Isidoor Hallaert...o.c*

138. KELDERS, Alfred, Bisschopstraat** (2), wolhandelaar, 1907. °Aalst 21.10.1874 - +Aalst 1956. Hij woonde op de hoek van de Bier- en Bisschopstraat, en verhuisde later naar de Kattestraat 23.
Kelders was stichter van talrijke middenstandsverenigingen en beschikte over een groot organisatievermogen. Vanaf 1909 had

[8] Remi COPPENS, stichtte te Mere de Vlaamsche Aktivistische Bond „Jong Vlaanderen", wat eigenlijk een afdeling was van de Aalsterse Kring „Ontwaakt". Op 16 december 1917 hield hij te Mere een Meeting.
In november 1918 week hij uit en werd in 1920 door het Assisenhof van Oost-Vlaanderen bij verstek veroordeeld

* Kattestraat
**Bier- en Bisschopstraat= omgeving Werf.

hij de leiding over de Onpartijdige Middenstandsbond in Aalst en het maandblad Burgersbelang. Eind de jaren dertig verloor deze bond veel aan invloed en werd verdrongen door de Katholieke Middenstandsbond.
De naam van Kelders zal het meest verbonden blijven met de Jaarbeurs en de reorganistatie van het carnavalgebeuren van onze stad.
Kelders was jubilerend regisseur bij Voor Taal en Vrijheid. In 1950 werd hij tot ereburger van Aalst benoemd. Een gedenkplaat in de Kattestraat houdt hem in herinnering.
x Louisa Meganck ° Aalst 24.12.1879.

Lit.: GHYSENS, J., *o.c.*, p. 207.
Aalst op zen Oilsjters, Aalst, 1991, p. 277.
HEYRMAN, P., *Voor eigen winkel*, Gent, 1991.

139. VAN KERCKHOVE, M., 1906.

140. KETELS, Frans, (Dirk Martensstraat /48/- Huizen Speeckaert*), postklerk, 1907.
°Erembodegem 12.3.1881
x Celina Gits, °Aalst 24.11.1881. Kanthandelaarster.

(wordt vervolgd)

Marc Uyttersprot
Tulpstraat 1
9308 Hofstede

* Huizen Speeckaert genoemd naar een persoon die meerdere huizen bezat.

DE ABDIJ TEN ROOSEN TE AALST

Marc UYTTERSPROT
Wilfried VERNAEVE

Beknopte geschiedenis van de abdij.

In het begin van de dertiende eeuw vestigde zich, misschien onder invloed van gravin Joanna van Constantinopel, niet ver van de Molenbeek langs de heirbaan van Aalst naar Mechelen (de huidige Moorselbaan) een religieuze vrouwengemeenschap. De pachthoeve 'ten Roosen', waar de religieuzen verbleven, zou haar naam blijvend verbinden aan de nieuwe stichting en was gebouwd op grond geschonken door Oda van Noville. Deze schenking dateert vermoedelijk van 1228, hoewel een document van het einde van de achttiende eeuw het jaar 1200 als stichtingsdatum aangeeft. Zoals gans de ontstaansgeschiedenis van de abdij ten Roosen blijven deze data echter onzeker bij gebrek aan geschreven bronnen.

Vaste voet krijgen we in 1235, wanneer de nieuwe stichting door de abt van Cîteaux in de cisterciënzerorde wordt opgenomen en onder het gezag geplaatst van de abt van Aulne, die deze bevoegdheid reeds na enkele jaren overdraagt aan de abdij van Boudelo.

Veel leden telde de gemeenschap in het begin niet en in hun bescheiden bestaan konden de zusters slechts voorzien met de opbrengst van de eigen boerderij. Hierin kwam verandering toen Razo of Raas de Fontinella vermoedelijk rond 1240 het Hof ten Borneken (*curtis Fontinella*) met talrijke landerijen, bossen, meersen, tienden en andere inkomsten aan de eerste abdis Juta en de zusters schonk, op voorwaarde dat de gemeenschap haar klooster op dit domein, gelegen in de nabijheid van het eerste klooster, zou oprichten. Deze plek werd de definitieve vestigingsplaats van de zusters.

Verscheidene giften in de tweede helft van de dertiende en in de veertiende eeuw breidden het patrimonium van de abdij aanzienlijk uit. Zo schonk Gertrude, dochter van Iwein van Moorsel (of van Meldert), kloosterlinge van ten Roosen, in 1290 bij testament een groot aantal jaarlijkse renten en roerende goederen aan de abdij. In 1303 legateerde Michiel van der Strate, monnik van de abdij van Zwijveke, een rente van 20 stuivers aan ten Roosen voor de uitbouw van de abdijgebouwen. Ondanks de vele schenkingen schijnt de abdij ten Roosen niet bepaald rijk te zijn geweest. Zowel de hoge kosten voor de ontginning van moerasgronden en bossen en de omvorming ervan tot weiden en akkers, als oorlogsschade en zware krijgslasten

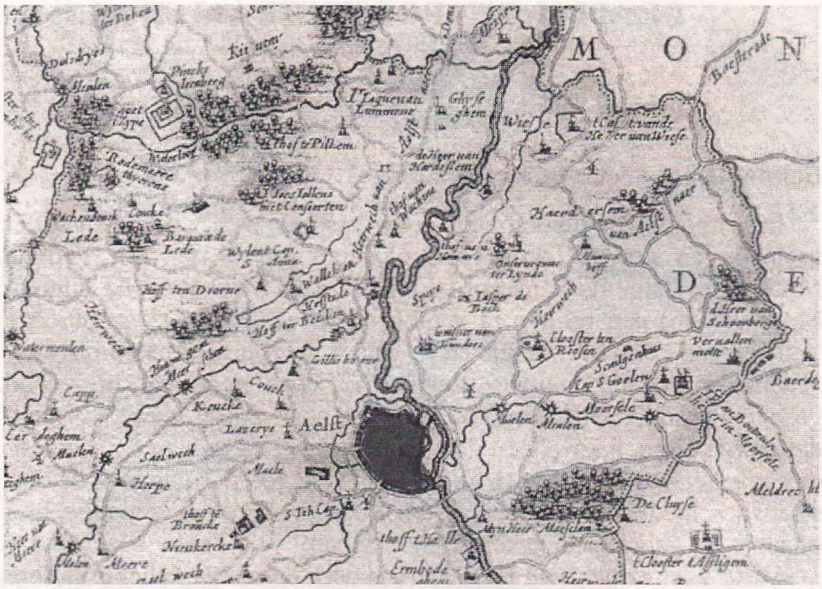

Detail uit de Sanderuskaart van het Land van Aalst (A.SANDERUS, Flandria illustrata, 2, Keulen, 1644)

beletten dat ten Roosen een hoge vlucht kon nemen. Soms moesten zelfs goederen verkocht worden of diende er geld geleend.

Op geestelijk gebied was de evolutie evenmin een onverdeeld succes, immers op het einde van de vijftiende eeuw werd een verstrenging van de kloosterregel doorgevoerd door Nicolaas Spaens, abt van de Brabantse abdij Nizelles, welke abdij na deze hervorming gedurende honderd jaar het geestelijk bestuur van ten Roosen bleef waarnemen.

De zestiende eeuw was nauwelijks gunstiger. De meeste landerijen der abdij werden verpacht en het jaarinkomen (900 à 1.000 florijnen) was nauwelijks voldoende om het aandeel van ten Roosen in belastingen en andere verplichtingen te kunnen nakomen. Toch werd de abdij in 1573 bevolkt door 19 monialen en bestond er zelfs een abdijschool.

De godsdiensttroebelen in de tweede helft van de zestiende eeuw waren rampzalig voor de abdij, die in 1578 door de protestanten geplunderd en platgebrand werd. De zusters zochten bescherming binnen de Aalsterse stadsmuren. Enkele vonden een onderkomen in de 'refuge', een huis met aanpalend klein huisje over de Vismarktbrug, dat door abdis Anna van den Bosch in januari 1580 voor 900 gulden was aangekocht, andere verbleven bij hun familie, nog andere vluchtten verder naar Keulen.

Nadat de rust was teruggekeerd namen de zusters opnieuw bezit van

hun verwoeste abdij. Aanvankelijk leefden zij er in de grootste ellende. Er was nauwelijks een onderkomen, zusters werden ziek, de abdij kon niet beveiligd worden tegen inbrekers, de kerk was zo bouwvallig dat bij slecht weer de eredienst onmogelijk was. Dank zij kwijtschelding van lasten door de Aalsterse stadsmagistraat en door koning Filips II en giften van o.m. 200 pond door aartshertogin Isabella verbeterde de toestand geleidelijk en kon de abdij in het eerste kwart van de zeventiende eeuw hersteld worden. Enkele jaren later werd de tekening van Sanderus gemaakt zodat we daarop de abij ten Roosen in haar volle glorie na de heropbouw kunnen bewonderen.

De relatieve welvaart duurde tot in 1674 toen in de abdijbossen heel wat schade werd aangericht door Franse en Hollandse troepen. De abdis Maria Coene kon slechts met zeer veel moeite de abdij redden van plundering en vernieling door het betalen van hoge sommen. Om de abdij te vrijwaren werden ook haar opvolgsters verplicht grote afkoopsommen te betalen zowel aan de Franse als aan de geallieerde legers. Tot overmaat van ramp werd in 1747 de veestapel van de abdij - een van de belangrijkste bronnen van inkomsten - door een epidemie getroffen, wat bijna de ondergang van ten Roosen betekende.

Toch kwam de abdij er terug bovenop dank zij de economische heropleving in de tweede helft van de achttiende eeuw en de bekwaamheid van de laatste abdis Felicitas Byl. Het kundig financieel beleid van deze markante vrouw bracht de abdij terug een zekere welstand. In 1787 bedroegen de inkomsten van ten Roosen, na aftrek van de lasten, nog 5234 gulden en hadden de abdijdomeinen een oppervlakte van 281 hectaren. Aan haar danken wij ook het fraaie kaart- en metingboek van de bezittingen van de abdij, dat 28 kaarten bevat en samengesteld werd door landmeter Benedictus Peelman uit Wieze.
Hoewel ten Roosen ontsnapt was aan de afschaffing van de contemplatieve kloosters door keizer Jozef II, werd de Frans inval de abdij fataal. In 1794 werd de gemeenschap belast voor de som van 15.000 gulden en in 1797 volgde het opheffingsdecreet. De abdijbevolking telde toen 58 personen: 26 'dames', 2 zusters, 15 lekenzusters en 15 meiden en knechten. De zusters werden verplicht de abdij te verlaten en zochten een onderkomen bij familie of vrienden. Het klooster werd openbaar verkocht als nationaal goed. Zo kwam een einde aan meer dan vijf eeuwen monastiek leven.

Was de abdij nu onbestaande en leefden de zusters her en der verspreid, toch ging het geestelijk leven niet helemaal teloor. In 1815 herdacht zuster Bernardine Beeckman de vijftigste verjaardag van haar intrede. Bij die gelegenheid schonk ze een wierookschepje van ten Roosen aan E.H. De Hert, deken van de Aalsterse Sint-Martinuskerk. Ook abdis Felicitas Byl schonk kerkgewaden en linnen aan de Sint-

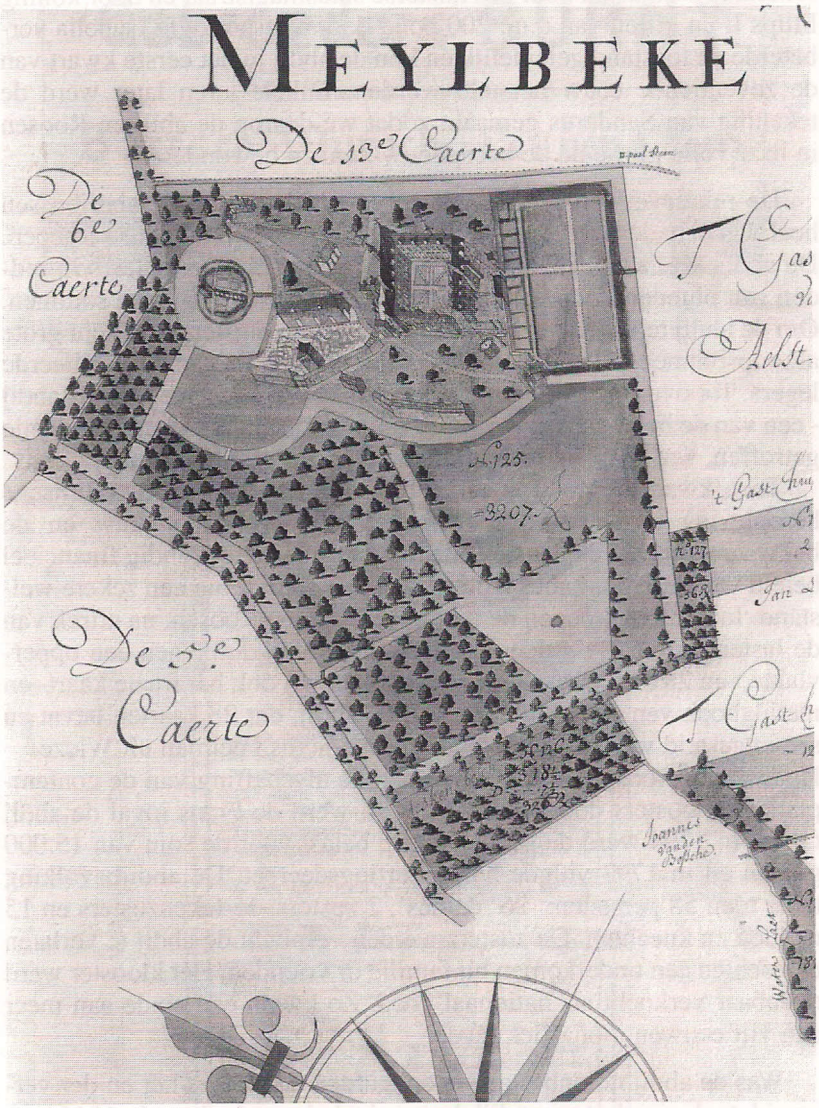

Abdijcomplex Ten Roosen in 1770, volgens kaart van B. Peelman.
(Aalst, Stadsarchief, Oud Archief nr. 2108, fol. 24, 14de kaart)

Martinuskerk. Enkele jaren voor haar dood in 1813 stelde ze een lijst op van alle waardevolle voorwerpen die bij de opheffling van ten Roosen in bewaring gegeven waren bij Aalsterse families.

Bij de openbare verkoop in 1797 werd het domein in 3 loten verdeeld: het abdijcomplex kwam in het bezit van de Parijse bankier Lecouteulx-Canteleu. Een tweede deel van het abdijdomein werd toegewezen aan advocaat Ignace Jean-Baptiste Xavier de Crombeen de Terbeke. Zijn vader Ignace Bernard kocht een van de abdijhoeven, namelijk het Hof te Mijlbeke (Tacks kasteelken genoemd) aan de Mijlbeekse Langestraat, wat later het buitengoed of de 'campagne' van de Aalsterse paters Jezuïeten werd, het huidige domein Beukenhof. Het derde lot werd verkocht aan de Gentenaar Charles Joseph Oudaert. Hij bouwde er rond 1806 een herenhuis op met afbraakmateriaal van de abdij. Na de dood van zijn weduwe erfde de familie de Hertogh dit goed, dat in 1824 verkocht werd aan de welstellende Aalsterse huidevetter-olieslager Jaak Jan Jozef Boone, lid van de stedelijke regentieraad. Zijn nalatenschap kwam in 1859 aan zijn schoonzoon advocaat Karel Blondeel. In 1896 erfde Blondeels neef, E.H. Albert Boone, pastoor te Etterbeek dit goed. Hij verkocht het gedeeltelijk aan advocaat Felix De Hert, schepen en later burgemeester van Aalst. Diens ongehuwde zoon Romain De Hert, die het bij vererving had verworven, legateerde het in 1965 aan het Dienstverleningscentrum Levensvreugde, dat zich inzet voor andersvaliden en er heden nog de eigenaar van is.

Beschrijving van het abdijcomplex

In het werk van O. Reyntens *De abdij van Ten Roosen* (1908) is de Sanderustekening in zwart-wit weergegeven, samen met een plan, waardoor we de ligging van de abdij exact kunnen situeren aan de Rozendreef en wat men toen de Kruisstraat noemde in de omgeving van het Doren- en Kruisveld.

De abdij Ten Roosen was gelegen op een helling met een prachtig uitzicht over de stad Aalst, tussen vruchtbare velden langs het zuiden en dichtbegroeide bossen langs het noord-oosten.

Via de brede (nog bestaande) Rozendreef bereikte men de toegangspoort. Rechts van de toegangspoort en afgezonderd van het klooster was het omwalde huis met moestuin, van de geestelijke bestuurder. Het was bereikbaar via een houten bruggetje. De vijver waarbinnen de wal zich bevond was een onderdeel van de diepe grachten, die het klooster, de hoevegebouwen en de tuinen grotendeels omsloten. In het begin van de 18de eeuw werden de grachten verbreed. Om economische reden werd een cisterciënzer klooster steeds in de nabijheid van water gebouwd.

Opvallend was de prachtige kerk in witte zandsteen van Meldert. Ze was toegewijd aan O.-L.-Vrouw en een bedevaartsoord met de relieken van Sint-Marculfus of Sint-Marcoen, patroonheilige voor de hopeloze zieken. Eveneens werd er de H. Ursula vereerd.

Aan de kerk zelf was het ruime woonhuis en de kloostergebouwen aangebouwd rond een binnenkoer. Opzij daarvan bevonden zich de brouwerij, de bakkerij, het washuis, en de bergplaatsen; verder nog de hofstee met de stallingen, de schuren, duiventoren, wagenhuizen, de boomgaard en hovingen. De warande, die gans het hof omsloot, was vrij uitgestrekt en beplant met hoogstammige bomen. Het geheel had een oppervlakte van ongeveer tien hectaren. In de onmiddellijke omgeving lagen nog een zestigtal hectaren weilanden, bossen en akkers die tot het abdijdomein behoorden.

Een vergelijking met het beeld van de abdij volgens het kaartboek samengesteld door B. Peelman in 1770, geeft geen grote verschillen aan. De gebouwen zijn er getekend, alsof het een 'luchtfoto' is. Hierdoor ontstaat een imposanter beeld van de kapittelgebouwen met zijn steunberen. Opvallend is het kleine gebouw tussen de ingangspoort en de kerk, dat er in Sanderus' tijd niet stond. De tekening van Peelman geeft ook een duidelijker beeld van tuinen en visvijver. De kloostergang is verdwenen. Men dient evenwel rekening te houden dat de weergave niet altijd volledig overeenstemt met de werkelijkheid.

Liturgische voorwerpen

Grote kunstwerken of veel waardevolle gouden of zilveren voorwerpen van de kloostergemeenschap bestaan niet meer, als die er al geweest zijn. Volgens Reyntens bezat de kerk een merkwaardig orgel. Van schilderijen is geen spoor terug te vinden. Door een sobere levenswijze en door de talrijke plunderingen is het aantal nagelaten cultusobjecten zeer beperkt.

Zo bestaat er nog zijn een Madonna met kind, zg. O.-L.-Vrouw Ten Roosen, met twee bijhorende kroontjes. Het is een 16de-eeuws eikenhouten beeldje van 22,5 cm hoog geschonken door één der laatste zusters Theresa Beeckman bij de opheffing van het klooster. Verder zijn er nog twee 17de-eeuwse reliekhouders in geelkoper. Deze voorwerpen worden nu bewaard in de O.-L.-Vrouwkerk van Herdersem.

Een laat 16de-eeuws zilveren wierookscheepje schonk Bernardine Beeckman ter gelegenheid van het vijftigjarig jubelfeest van haar professie op 15 oktober 1815 aan E.H. De Hert, deken van de Sint-Martinuskerk te Aalst, waar het nu nog wordt bewaard. Het draagt de inscriptie Ten Roosen.

Zilveren wierookscheepje, 1591-1592 (Aalst, Sint-Martinuskerk)

Een klokje met opschrift MELCHIOR DE HAZE ME FECIT ANTVERPIA 1684 hangt in de kerktoren van Iddergem en is nog steeds in dienst.

Enkele verdwenen kerkelijke voorwerpen zijn gekend uit de geschreven bronnen.

Na de ontbinding van het klooster werden waardevolle voorwerpen ondergebracht bij particulieren in Aalst en in de omgeving van het klooster. De laatste abdis stelde in 1809 een inventaris op. Zo werden bij advocaat Maetens, in de Pontstraat te Aalst, een aantal voorwerpen samengebracht:

'...berusten de volgende effecten van de kerke ofte ornamenten:
Een silvere wierookvat met de schelpe en lepelken; item dry clyne silvere crontjens van Marie, St Joseph ende het kindeken Jesus, met clyne silvere stafken en taiken, een copple silvere ampullen en met de dienschotel; item een coppel dito cleyndre ampullen en schotel, item eene silvere van 1/2 voet lank gedient hebbende voor het tabernakel en waepenen van 3 roosen in 't midden; item een silveren schild ofte plaete van 't zelve tabernakel verbildende het Lam Gods; item twee silvere engelkens van dito tabernakel; item een berteken beslaegen met silvere plaeten lanck 1/2 voet en circa 2 1/2 duym breed, daer op 't midden gegraveert syn de volgende 3 letters J.M.S.; item veerthien silvere stuckx, uytmaekende de garniture van eenen misboek ofte mis-

sael, bestaende in sloeten, hoeken en schildekens; item 14 stukken silvere dito garnituurkens van bloemmen platgens en van een cruysefix; item een silvere vergulde geconsacreerde kelk patene ende lepelken; eyndelinge nog eene silvere geconsacreerde doose tot het plaetsen de geconsacreerde hostien der kerke;....'

In 1815 werden liturgische gewaden en toebehoren afkomstig van de abdij Ten Roosen verkocht door bemiddeling van Angela Tack. Ze waren bestemd voor de Sint-Martinuskerk van Aalst. Het betrof hier een zwart baarkleed, zwarte koorkap, twee zwarte kazuivels, twee zwarte dienrokken en linnen.

Hoe de naam 'Ten Roosen' verder leeft

De laatste zusters waren verdreven. Ze hadden belangrijke voorwerpen in veiligheid gebracht bij bewoners uit de omgeving. Uiteraard kan dit een aanleiding zijn geweest om ware en andere volkse anecdoten hierover uit te brengen. Alleen Petrus Van Nuffel citeert een oud deuntje van amper vier regels.

In talrijke benamingen is Ten Roosen of Ten Rozen blijven bestaan. Vooreerst bestaan in Aalst nog de Rozendreef en de Rozenweg en te Moorsel de Rozenbaan. Verder waren er nog de Rozenvoetweg en het Rozenwegelken, niet meer bestaande sinds de jaren vijftig. Petrus Van Nuffel vernoemt de 'Dreve naer ten Roosen' (1710) de huidige Paardendries, een weg die de abdij met de Moorselbaan verbond. Hij vernoemt ook de herberg De Roose (1824) op de Moorselbaan.

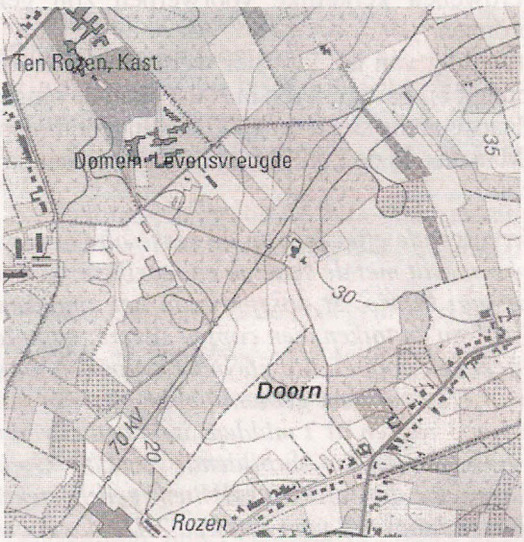

Huidige toestand van de Ten Rozenwijk met het domein Levensvreugde (©Nationaal Geografrisch Instituut)

In oktober 1933 werd op de spoorlijn 61 Aalst-Antwerpen/Zuid een facultatieve stopplaats te Mijlbeke ingelegd. De halte bleef behouden tot 1976. Ze was gelegen aan de Moorselbaan en werd Ten Roosen genoemd. Jaarlijks is er eind april de zg. Rozenkermis, waarvan de oorsprong teruggaat tot 1854. Het is de oudste nog bestaande wijkkermis van Aalst. Er is verder nog een sporthal, Ten Rozen genoemd, en een eeuwenoud kasseibaantje, dat vroeger naar de abdij liep, leidt nu naar de stoeterij Ten Rozen. Een nieuw complex van Levensvreugde draagt evenens de naam De Roosen. Enkele zelfstandige handelszaken maken ook gebruik van de naam Ten Roosen.

In 1980 werd een nieuw pastoraal gebied Mijlbeke vastgelegd. In 1986 werd het gebied een volwaardige parochie onder de naam Sint-Paulus en O.-L.-Vrouw Ter Rozen. In 1992 werd een nieuwe kerk ingewijd. Van zeer recente datum is het rusthuis O.-L.-Vrouw Ten Roosen, aan de Rozendreef, beheerd door de Hospitaalzusters. In Herdersem, langs de steenweg Aalst-Dendermonde staat een wegkapel, toegewijd aan O.-L.-Vrouw Ten Rozen, uit het midden van de jaren twintig. De oorsprong van de kapel gaat terug tot 1843. Ze stond toen op de 'Kouter', langsheen de Bredeweg.

Marc Uyttersprot
Tulpstraat 1
9308 Hofstade

Wilfried Vernaeve
Brouwerijstraat 39
9300 Aalst

BIBLIOGRAFIE:

BAERT, K., e.a., Aalst in kaart, beeld, prent, Aalst, 1976.
DE BROUWER, J., Bijdr. tot de reguliere en seculiere gemeenschappen in het Land van Aalst gedurende de 17e en 18e eeuw, in: Het Land van Aalst, 1974, jrg. 26, nr 3-4, p. 175.
DE POTTER, F. DE, BROECKAERT, J., Geschiedenis der stad Aalst, Gent, 1895, dl. 3.
DE SMET, F.J., Description de la Ville et du comté d'Alost, Aalst, 1852.
DIERICKX, F., red., Abdijen in en rond de Faluintjes, Herdersem, 1997. Tentoonstellingscatalogus. De abdij ten Roosen op de rand van de Faluintjes, in: Heemkundige Kring De Faluintjes, 1997, jrg. 10, nr 1, p. 15-37.
FOSSELLE, L., Van een stukje abdijgebied tot dienstverleningscentrum, eigen beheer, 1985.
GHYSENS, J., Geschiedenis der straten van Aalst, Aalst, 1986. Heiligenverering te Aalst, Aalst, 1993.
HOSTE, A., e.a., De Glans van Cîteaux in de Nederlanden, Brugge 1997.
HOUTMAN, E., Abbaye de Ten Roosen près d' Alost, in Monasticon Belge, 1980, dl. 7, nr. 3, p. 447-459. Inventaris van het oud archief van de stad Aalst, Brussel, 1974, it. 2108-2109.
REYNTENS, O., De abdij van Ten Roosen, in: Annalen van de Oudheidkundige Kring van de stad en het voormalig Land van Aalst, 1908, jrg. 4, p. 1-159.
ROBIJNS, L., De Sint-Martinuskerk te Aalst - Kunstwerken 2, Gent, 1983.
UYTTERSPROT, C., Drie Aalsterse tijdschriften, in: Het Land van Aalst, 1975, jrg. 27, nr. 1-2, p. 38-40.
VAN NUFFEL, P., Alostum Religiosum, Aalst, 1911. Op wandeling buiten de stads-poorten van Aalst, Aalst, 1918.
~~Beschermende leden (1.200 BEF.)~~

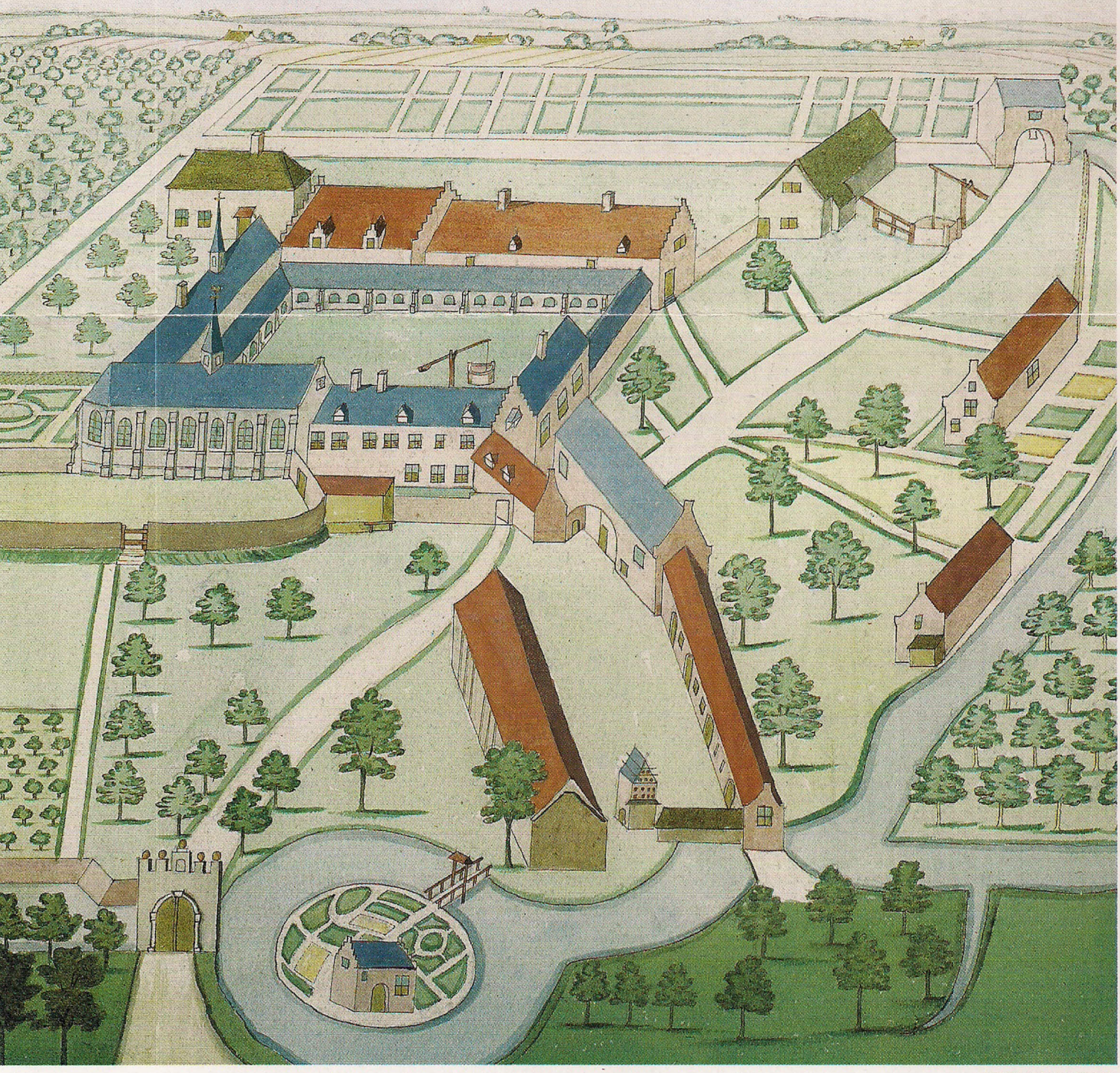

ABDIJ TEN ROOSEN TE AALST-MIJLBEKE (© Kon.Bibl., Brussel)

Met de steun van de VZW Levensvreugde en de Generale Bank

GESCHIEDKUNDIGE
VERENIGING
HET LAND VAN AALST

DE 'MUIJTE' OF GEVANGENIS IN 'HET SCHAECK' TE ERONDEGEM

W.L. BRAEKMAN

In het zeer landelijke en bijzonder vreedzame dorp Erondegem hebben zich in de loop der eeuwen maar weinig gebeurtenissen voorgedaan die sporen in archieven of kronieken hebben achtergelaten. Het is een dorp zonder veel 'geschiedenis', zoals duidelijk blijkt uit de opvallend weinig gestoffeerde monografie die de onvolprezen auteurs De Potter en Broeckaert er hebben aan gewijd [1]. Ook in deze eeuw zijn er heel weinig nieuwe gegevens ontdekt [2], zodat de geschiedenis van Erondegem nog steeds heel fragmentarisch bekend is. Dat zal naar alle waarschijnlijkheid ook wel zo blijven, al zijn verrassingen natuurlijk niet uitgesloten, zoals hierna moge blijken.

Nieuwe gegevens over Erondegem duiken op in een proces dat in 1699 wordt ingespannen tegen de erfgenamen van Jan de Witte, die, zowat een kwart eeuw vroeger, baljuw geweest was van dit dorp. Van dit proces is alleen de voorbereidende fase, de "enqueste" bewaard gebleven [3], waarbij allerlei getuigen worden gehoord met de bedoeling zoveel mogelijk preciese gegevens te verzamelen die met de zaak verband houden en toelaten die in een zo objectief mogelijk daglicht te plaatsen.

Op verzoek van Emmanuel Guillaume de Wilde, die sedert 1672 "Heere van Erondegem, Ottergem, etc." was geworden, wordt de "enqueste" door de schepenen van Aalst gehouden. Een "lantman" van Erondegem komt verklaren

> dat in het huys, genamt het Schaeck, gestaen binnen de voirs. Prochie van Erondegem op (de) plaetse, oost Jan Triest, noort de straete loopende naer het santgat, west d'herbaene van brussel naer gent, suyt een ander huys gecompeteert hebben de wijlent den voors. dheer ende mr. Jan de Witte, nu sijne hoirs, van alle immemoriale tijden heeft gestaen eene muijte ofte plaetse van vangenisse op den solder ... gemaeckt sijnde van dicke herte houte viercante rebben ende een ijsere slot met eenen grendel ...

[1] F. De Potter en J. Broeckaert, Geschiedenis der Gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen (Gent, 1895), Ve Reeks, 1e deel.
[2] M. Deprez, M.C. Gijssels, e.a., Bibliografie van de gemeenten van het Land van Aalst (1950-1983) (Aalst, 1985), II, pp. 614-615.
[3] RA Ronse, Land van Aalst, Oud nr. 1669.

In het huis dat "het Schaeck" genoemd werd, bevond zich de gevangenis van Erondegem, Ottergem en Vlekkem. Op de zolder van dit huis was met vierkante houten "rebben" of "kepers" een soort kooi gebouwd, voorzien van een sterk ijzeren slot en een grendel. Wegens haar gelijkenis met een vogelmuit of -kooi werd deze gevangenis de "muijte" genoemd.

Dezelfde getuige heeft "dickmael hooren seggen" dat de baljuws of meiers van Erondegem "altijd hebben gestelt hunne gevangenen in de voors. muijte", alhoewel ze geen eigenaars waren van het huis waarin de kooi zich bevond. Het was dus blijkbaar een erfdienstbaarheid die aan dit huis verbonden was : de eigenaar moest de rechterlijke macht toegang verlenen tot de zolder en dulden dat gevangenen daar voor enige tijd werden opgesloten. De baljuws, zo verklaart hij verder, hebben altijd "gehadt liber acces ende gebruijck van voors. muijte".

Het blijkt echter dat de "muijte" slechts sporadisch werd gebruikt daar in de genoemde gemeenten maar heel zelden boosdoeners of nietdeugen werden opgepakt. Het waren vreedzame dorpen waar misdrijven hoogst zelden voorkwamen, zeker misdrijven die een gedwongen verblijf in de gevangenis wettigden. Aan de andere kant kan men zich voorstellen dat de eigenaars van dit huis "de Schaeck" met de erfdienstbaarheid weinig in hun schik waren.

Zo is het dan ook gebeurd dat "leden ontrent xiij oft xiiij jaren" de kooi "is uytgebroken geworden (soo hij deponent heeft hooren seghen) by laste vanden voors. dheer ende mr. Jan de Witte".

Lang nadat Jan de Witte zelf baljuw van Erondegem was geweest [4], in de tijd dat hij ontvanger van het Land van Aalst was geworden en op het landgoed "binnen de baronie van Erpe" was gaan wonen, had hij het huis "het Schaeck" kunnen aankopen.

In 1685 of 1686 liet hij de kooi op de zolder uitbreken in de hoop aldus ook van de erfdienstbaarheid verlost te zijn en in de optimistische overtuiging dat Erondegem, Ottergem en Vlekkem een dergelijke bewaarplaats niet nodig hadden.

De laatste gast van de "muijte" was een zekere Adriaan vander Stuijft die er "tot twee reijsen" was ingestopt geweest door de baljuw Pieter Roggeman. Dit was gebeurd in 1681 en toen was Jan de Witte reeds eigenaar van het huis. Tegen die beslissing van Roggeman had Jan de Witte toen geen enkel bezwaar gemaakt. Een andere getuige verklaart

> niet te weten oft Jan Roelant als bailliu gesuccedert inde plaetse vande voors. Roggeman, ende daernaer Pieter Baeten, gedurende hunne functie van bailliu eenigh acces souden heb ben genomen tot de voors.

[4] Deze baljuw, evenmin als de andere die verder vermeld worden, komt niet voor op de door De Potter en Broeckaert gegeven lijst.

> muijte, als wel wetend dat sij het gebruijck van diere niet en hebben noodich gehadt, mits deen ofte d'ander noijnt jemant criminelick en heeft geapprehendert.

Toen de gevangenis in 1685 of 1686 werd uitgebroken, werden de olmen balken naar Erpe gevoerd. Ze werden er gebruikt om een "secreet" te maken voor het huis dat "sinte maerten" genoemd werd. Dit huis te Erpe was eveneens eigendom van Jan de Witte. Dit horen we uit de getuigenis van Gysbrecht Callebaut, in 1699 greffier van Erpe. Die heeft horen zeggen

> dat het secreet staende opde erfvelicke annex aen het huijs, genaempt Sinte maerten, gestaen binnen de prochie ende baro nie van Erpe, gecompeteert hebbende aen d'heer ende mr. Jan de Witte, ende alsnu desselfs erfgenamen, ten deele oft int geheele gemaeckt is vande muijte de welcke te vooren gestaen soude hebben in het voors. huijs ghenaempt het schaex.

De toegangsdeur met de grendel werden verkocht op de openbare verkoping die in het sterfhuis van Jan de Witte werd gehouden.

In 1699 werd dan - zoals reeds gezegd - een proces ingespannen door de Heer van Erondegem tegen de weduwe en de kinderen van Jan de Witte over het laten verdwijnen van de gevangenis te Erondegem. Wat de preciese aanleiding was, is niet bekend en evenmin is duidelijk waarom de Heer zo lang gewacht heeft om de zaak bij het gerecht aanhangig te maken.

In alle geval, de "muijte" te Erondegem had in de streek een bijna symbolische betekenis. De ouders dreigden stoute kinderen erin te zullen laten stoppen, zoals Gillis Triest, een tachtigjarige inwoner van Ottergem getuigt. Hij komt voor het gerecht vertellen dat

> int regard vande voors. muijte bij sijne ouders niet anders te hebben hooren seggen als ten tijde van sijne kintsche daeghen, soo wanneer hij eenighe petulance [5] hadde begaen, dat de selve sijne ouders aen hem deposant waeren minascerende [6] (gelijck men de kinders ordinairelick seght) dat sij hem souden steken in de muijte die was staende binnen de voors. prochie van erondeghem.

W.L. BRAEKMAN
Eeklostraat 69
9030 Gent

[5] petulance : Fr. pétulance : uitgelatenheid, hier wel veeleer "stoutheid".
[6] minascerende : menacerende, dreigende (cf. Fr. ménacer).

SIGNALEMENT

MACHTELD VAN DE PERRE, *Redt Helpt U Zelven Elkander of hoe de daensistische beweging de sociale problemen bestreed,* Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1997.

Door deze studie, als veertiende deel in de reeks *Bijdragen van de Vlaamse Sociale Strijd* heeft de geschiedenis over het daensisme met zijn sociale strijd en zijn belangstelling voor de Vlaamse Beweging een diepgaande bijdrage meer.

Het werk omvat ongeveer driehonderd pagina's en is rijkelijk geïllustreerd met foto's en leesbare gereproduceerde documenten die zeker een meerwaarde voor het werk betekenen. Het is opgesplitst in twee delen, met eenvoudig bereikbare kleinere onderdelen, wat de leesbaarheid versoepelt. Het ontbreken van een naam- of zakenregister wordt enigszins goedgemaakt door een zeer ruime en overzichtelijke inhoudsopgave. Hierdoor komt de eventuele snellezer onmiddellijk in zijn interessegebied. Machteld Van de Perre sluit de studie af met een overzicht van de hoogtepunten van de sociale wetgeving (1850-1914) en de bronvermelding. Opmerkelijk is wel dat er tot heden geen omvattende wetenschappelijke studie verscheen die zich specifiek op de sociale organisaties van de daensistische christen-democratische beweging toelegt. In de inleiding door Frans-Jos Verdoodt geschreven, wordt de ontstaansgeschiedenis van de christen-democratische beweging in een passend tijdskader geschetst.

De auteur, Machteld Van de Perre (°Dendermonde 1968), studeerde hedendaagse geschiedenis aan de Universiteit Gent (1990) en is thans wetenschappelijk medewerkster aan het Daensarchief - Aalst.

Uiteraard komt de Denderstreek en de regio Aalst ruim aan bod. Hier ontstond trouwens de kern van het daensisme en de Christene Volkspartij met hun sociale organisaties, maar dit is geen belemmering voor de auteur om het perspectief te verruimen naar andere belangrijke Vlaamse regio's met christen-democratische kernen.

In het eerste deel komen aan bod: de sociale strijd met de oprichting van de onderlinge bijstand maatschappijen, de ziekenbonden met Jan De Neve als bezieler (Aalst, Antwerpen, Kortrijk), de vakverenigingen met de figuur Petrus Van Schuylenbergh (Aalst, Brussel, Rupelstreek), de coöperatieven (Aalst, Aspelare, Antwerpen), de culturele ontwikkeling (Welle), de daensistische pers en de partijpropaganda (De Werkman, Het Land van Aelst, Klokke Roeland, Het Recht, De Volkseeuw).

Het uitbreken van de oorlog in augustus 1914 vormt een breuklijn, zoniet het einde van de ontwikkeling van het daensisme. In volle oorlog, waarin honger en andere oorlogsmisére heerst wordt de bevolking opnieuw geholpen door daensisten. Daarvoor groeperen ze zich in Volksopbeuring, een activistische sociale organisatie, die de bevolking op alle terreinen hulp bood. Het zijn vooral de jonge daensisten die naar het activisme overstappen. Het activisme valt uiteraard buiten het bestek van het boek, maar een kleine verwijzing, één voetnoot, mocht toch iets gezegd hebben over de sociale inzet van deze jonge mensen in die zo moeilijke tijd. Hun inzet werd na de oorlog niet beloond, in tegendeel. In het tweede deel brengt de auteur ons in het interbellum. Vanuit daensistisch perspectief nog weinig betreden terrein. Alles staat nu in functie van de Vlaamse strijd, het wegglijden van het daensistisch ideeëngoed naar de Frontpartij en andere Vlaams-nationale partijen, die in de latere jaren dertig door het VNV werden opgeslorpt.

Na de Eerste Wereldoorlog was de verdeeldheid binnen de daensistische beweging groot. De christen-democratische partij was onthoofd door de dood van Pieter Daens. Het activistisch verleden van enkele voormannen, sommigen waren gevlucht naar het buitenland, belette het heropstarten ervan. In 1921 kwam de Vlaams-nationalist op Ernest Van den Berghe op het voorplan, nadat hij had deelgenomen aan de arrondissementsverkiezingen in 1919, waarbij daensisten en fronters een kartel hadden gevormd. Van den Berghe, een vakbekwaam propagandist en organisator, heeft een enorme invloed gehad op de samensmelting van de Frontpartij en de restanten van het daensisme in al zijn facetten. Hij duwde de christen-democratische organisaties en hun pers in de richting van het Vlaams-nationalisme. Geen enkele daensistische sociale of culturele organisatie bewaarde hierdoor zijn eigenheid. Allen werden ze omgevormd tot Vlaams-nationale instrumenten. Daensisten werden op een zijspoor gezet en vervangen door loyale flaminganten. Enkele voorbeelden. De daensistische vakbonden waren nooit echt van de grond gekomen. Ze waren nooit sterk genoeg geweest om enige concrete steun te betekenen in tijden van werkloosheid en staking. Na de oorlog was hun werking volledig verdwenen. In 1921 hervatte de oud-daensist en vakbondsman Octaaf van Schamelhout vanuit Aalst zijn activiteiten met de vakbond van de Christene Volkspartij. Omdat hij de nieuwe koers hem niet zinde werd in 1929 Marcel De Ridder aan het hoofd van de vakbondswerking geplaatst en startte in datzelfde jaar met het *Vlaamsch Nationaal Vakverbond*, in 1933 omgevormd tot *Vlaamsch-nationaal Syndicaat.* Het daensistische ziekenfonds van Aalst had de oorlog overleefd maar verdween in de *Vereenigde Ziekenbonden der Kristene Volkspartij*, een Vlaams-nationale voortzetting, die in 1933

onder de koepel van *Landsbond der Vlaamsch Nationale Mutualiteiten* viel. De *samenwerkende maatschappij Volksverheffing*, had tijdens de oorlog zijn degelijkheid bewezen. De volksbakkerij werd toen uitgebreid met een slagerij en een kolenhandel. In 1922 kwamen daar nog een apotheek en een drukkerij (de voormalige drukkerij Daens-Mayert) bij. Het lokaal *Volksverheffing* in Aalst was de ontmoetingsplaats voor oud-daensisten en Vlaams-nationalisten, het was een Vlaams Huis avant la lettre. Pas in 1930 werd in Aalst het *Verbond der Vlaamsche Huizen* in het leven geroepen, met als doel de verspreide christen-democratische samenwerkende maatschappijen te uniformiseren en te leiden in Vlaams-nationale richting. De Vlaamse huizen wisten nooit de concurentie aan te gaan met de katholieke gildenhuizen en de socialistische volkshuizen. Veelal ontbrakt een duidelijke financiële structuur. De meeste Vlaamse huizen kwamen aan hun einde tijdens de repressie. Het Vlaams-nationalisme kwam beschadigd uit de Tweede Wereldoorlog. Het daensistische en Vlaams-nationalisme gedachtengoed bleef sluimeren en begon eind van de jaren veertig aan een nieuwe democratische heropstanding. Het strekt tot eer van de auteur die de periode waarin niet-democratische tentakels binnen het Vlaams-nationalisme groeiden, waarheidsgetrouw en wetenschappelijk vorm gaf. Het verdwijnen van de daensistische organisaties was niet zo evident en gebeurde vaak met de nodige tegenzin van hun leiders. Nieuwe tijden waren immers op komst !

Ik heb dit boek vlot gelezen, het leest zeer aangenaam. Het is geschreven in een vloeiende stijl, wat niet altijd de regel is bij wetenschappelijke werken. Het lezen van deze delen waarin Ernest Van den Berghe aan bod kwam was, mij dubbel aangenaam. Door gesprekken die ik ooit had met deze Vlaamse figuur had, kan ik het accurate werk van de auteur bevestigen. Ik ben ervan overtuigd dat deze studie zal uitgroeien tot een standaardwerk in de Vlaamse en daensistische geschiedenis.

Het boek kost 500 fr, en is te bekomen op het Stadsarchief - Aalst.

Marc Uyttersprot

RENAAT VAN DER LINDEN, *Oostvlaamse Zanten 1961 - 1996*, Systematische registers op tijdschriften, reekswerken en gelegenheidsuitgaven, XXXVII, 's-Gravenwezel, 1998, 404 p.

Zo pas verscheen in de Nederlandse volkskundige bibliografie het tweede deel van de artikels die sinds 1961 in het tijdschrift van "Oostvlaamse zanten" werden gepubliceerd. De auteur had reeds in 1968 een eerste deel op de markt gebracht dat de periode 1926 - 1960 bestreek. In 1981 had student Chr. Hooyberghs een driedelige aanvulling van andere tijdschriften als licentiaatsverhandeling gerealiseerd. R. Van Der Linden besefte maar al te goed dat dergelijke werken voor de vorsers essentiele instrumenten voor hun opzoekingswerk zijn. Daarom ook heeft de man, die zo met het volkskundig werk in Vlaanderen vertrouwd is, het monnikengeduld opgebracht om de 36 jaargangen van het tijdschrift "Oostvlaamse Zanten" te repertoriëren. Niet minder dan 3430 items komen in een zeer duidelijk en goed gestructureerd overzicht aan bod. Een dubbele index van personen en zaken verhogen de toegang tot het naslagwerk. Een aanrader voor zij die met volkskunde in Oost-Vlaanderen en speciaal Het Land van Aalst geconfronteerd worden.

GEERT VAN BOCKSTAELE, *Hemelveerdegem, de kerk en het Sint-Jansretabel, ca 1015 tot heden*, Lierde, 1998, 145 p.

Zoals onze lezers via een folder in een vorig nummer konden vernemen, is in samenwerking met de Cultuurgroep Lierde, het gemeentebestuur van Lierde en de kerkfabriek van Hemelveerdegem, een nieuwe publicatie van ons bestuurslid verschenen. Het terugplaatsen van de originele beeldengroepen en de vragen die velen zich omtrent het retabel stelden, was de aanleiding voor het boek. Daarvoor maakte de auteur gebruik van het rijk materiaal dat in de archieven van zowel de baronie van Boelare, de kerk, de gemeente als van de vele centrale depots van het land, gewest en provincie aanwezig zijn. Vooraf belicht hij de geschiedenis van de kerk, in een tweede deel komt het 16de-eeuwse retabel uitvoerig aan bod. In dit hoofdstuk worden o.m. behandeld: de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek door M. Buyle van de Dienst Monumenten en Landschappen, de problematiek van de beeldhouwer en zijn inspiratiebronnen, de opdrachtgevers en de vergelijking met andere Sint-Jansretabels. Tenslotte behandelt de auteur in een derde hoofdstuk de verering van Sint-Jan te Hemelveerdegem. Het geheel is met 72 foto's waaronder veel in kleuren geïllustreerd. Het boek bevestigt de hoge kwaliteit van de retabelbouwers van de 16de eeuw en tevens van de vele lokale beeldhouwers uit de regio Geraardsbergen-Zottegem-Brakel, die de kerken van Zuid-Oost-Vlaanderen in de 18de eeuw hebben versierd.

LIJST VAN DE BESCHERMENDE EN STEUNENDE LEDEN 1998

Beschermende leden (1.200 BEF.)

Cherreté - De Block, Aalst
De Lange Sylvain, Brakel
Callebaut Antoine, Denderwindeke
Vekeman Herman, Gent
Imbo Fernand, Geraardsbergen

Steunende leden (800 BEF.)

De Ridder Etienne, Aalst
De Vos M., Aalst
D'Herdt Dan., Aalst
Eeman R., Aalst
Fosselle Leo, Aalst
Gheeraerdts G., Aalst
Temmerman W., Aalst
Van den Steen Caesar, Aalst
Robijns Luc, Aalst/Meldert
De Latte Guido, Aspelare
Thibau V., Berlare
Courteaux Willy, Brussel
Van Lil Elisabeth, Brussel
De Smet Gentiel, Deinze
Martens Rom., Denderleeuw
De Vos F., Denderleeuw
Van Der Perre Wilfried, Denderleeuw
Vermeren Omaar OSB, Dendermonde
Vander Haegen Bert, Denderwindeke
Goethals Patrick, Drongen
Claus Gilbert, Erembodegem
Van Bockstaele Marc, Erembodegem
D'Hoker Albert, Erpe-Mere
Vanacker V.F., Gent
De Chou Freddy, Geraardsbergen
François Herman, Geraardsbergen
Rampelberg Emiel, Geraardsbergen
Spitaels, Geraardsbergen
Van Cauwenberge Chris, Geraardsbergen
Van De Pontseele Jan, Geraardsbergen
Van Der Maelen Pascal, Geraardsbergen
Vander Haegen Joseph, Gijzegem
Pauwels Etienne, Grimminge
Van De Perre R., Hekelgem
Mevr. De Pooter E., Herzele
Van Den Berghe M.A., Herzele
Van Bockstaele Paul, Hove
De Turck Frans, Idegem
Haelterman M.L., Idegem
De Mont Hans, Kessel-Lo
Uyttendaele Roger, Koksijde
Schollaert J.M., Kortenberg
Hendrickx Dirk, Kortrijk
De Roeck Danny, Laarne
Cool Hilda, Lede
D'Haese Marcel, Lede
Mattens-Duville, Meerbeke
Smet Armand, Meerbeke
De Cocker J., Merelbeke
Van Acker K., Merelbeke
De Rijst Pierre, Moerbeke
De Pauw Hector, Moorsel
Van Londerzeele Jean, Ninove
De Clercq Paul, Ninove
De Klerk Pascal, Ninove
De Saedeleer, Ninove
Scheerlinck Hans, Ninove
Lauwereys Jean-Paul, Ninove
Van Der Poorten Willy, Ogy
Mertens N., Outer
Rollier J., Outer
Van de Perre Dirk, Pollare
De Pelsemaeker Roger, Schendelbeke
De Quick Fel., Schendelbeke
Van Den Hove Peter, Schendelbeke
Willems Hubert, Schoonaarde
Cordemans Antoon, St.- Gilles-Dendermonde
Berlengee Helena, St.- Agatha-Berchem
Imbo Gaston, Torhout
Haerens Herman, Wichelen
Van Driessche Luc, Wieze
Van De Meulebroucke Frans, Zottegem
Van Steenberghe J., Zottegem
Sabbe Daniël, Zulte

INHOUDSTAFEL JAARGANG L - 1998

Verslag van het TWAALFDE TWEEJAARLIJKS COLLOQUIUM te Geraardsbergen op 11 oktober 1997 3-61

L. DE MECHELEER, Bindteksten 4-7 en passim
L. ROBIJNS, Historiek van de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst 8-23
L. PEE, Historiek van het Oostvlaams Verbond van de Kringen voor Geschiedenis 25-30
G. VAN BOCKSTAELE, 900 jaar cisterciënzerabdijen in Oost-Vlaanderen 32-37
Mgr. A. LUYSTERMAN, Het Biografisch Repertorium van de priesters van het bisdom Gent, 1802-1997 39-41
D. VAN DE PERRE, De jubileumuitgaven van Het Land van Aalst 45-47
L. PEE, Uitreiking van de Frans De Potter-Jan Broeckaertprijs aan Geert Van Bockstaele 49-54
Toespraak van Gouverneur H. BALTHAZAR 57-59

L. DE MECHELEER, Het waterkasteel van Moorsel 63-70

Mededeling: Marnixkring Vlaamse Ardennen. Korte historiek 71-72

M. IGUAL-PACHECO, Beeldenstormers in het Land van Aalst en hun sociale achtergrond (deel 1) 73-110

W.L. BRAEKMAN, De bedevaart uit het St.-Baafsdorp bij Gent naar St.-Lievens-Houtem 111-130

D. VAN DE PERRE, Het toponiem Angereel te Geraardsbergen 131-132

G. VAN BOCKSTAELE, Het miniemenklooster te Geraardsbergen 133-140

G. VANDE WINKEL en W. VERNAEVE, Bibliografie van de geschiedenis van het Land van Aalst 1997 (met aanvullingen uit vorige jaren) 141-208

M. IGUAL-PACHECO, Beeldenstormers in het Land van Aalst en hun sociale achtergrond (deel 2) 209-226

D. VAN DE PERRE en G. VANDE WINKEL, Het kasteel van Zandbergen volgens de Sanderusprent van ca. 1644 227-236

M. UYTTERSPROT, Geannoteerde ledenlijst van het Algemeen Nederlands Verbond te Aalst, 1904-1914 (deel 1) 237-280

M. UYTTERSPROT en W. VERNAEVE, De abdij Ten Roosen te Aalst 281-290

W.L. BRAEKMAN, De 'Muijte' of gevangenis in 'Het Schaeck' te Erondegem 291-293

Signalement: 294-297

Lijst van de beschermende en steunende leden 1998 298

Inhoudstafel jaargang L - 1998 299-300

Los ingevoegd in de vier nummers: een gekleurde onuitgegeven Sanderustekening (ca. 1644) van achtereenvolgens
- het kasteel van Moorsel
- het miniemenklooster van Geraardsbergen
- het kasteel van Zandbergen
- de abdij Ten Roosen te Aalst

VERNIEUWING
VAN DE ABONNEMENTEN VOOR 1999

Wij danken alle trouwe leden van 1998 en vragen onmiddellijk via het ingevoegde overschrijvingsformulier uw abonnement te vernieuwen.
Onze lidgelden blijven ongewijzigd:

550 fr. gewoon lid
800 fr. steunend lid
1200 fr. beschermend lid

Te storten op reknr. 000-0586911-61, Het Land van Aalst, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

De lijst van de steunende en beschermende leden wordt in nr. 4 van de jaargang 1999 afgedrukt.

Opgelet! Elk nieuw lid ontvangt gratis onze gekleurde Sanderuskaart, maar dient om verzendingskosten te vermijden zelf de kaart af te halen bij één van de bestuursleden of extra 200 fr. te storten met de vermelding Sanderuskaart.

GESCHIEDKUNDIGE
VERENIGING
HET LAND VAN AALST

LOSSE NUMMERS OUDE JAARGANGEN

Een los nummer vanaf jaargang 1991 kost 200 fr.
Een enkel nummer vóór 1991 kost 150 fr., een dubbel nummer 250 fr.
Een volledige oude jaargang kost 600 fr.

De verzending gebeurt na storting van het verschuldigde bedrag op rekeningnummer 422-4072681-04 van Het Land van Aalst, Oude jaargangen, Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade, tel. (053) 70 21 79.
Niet alle jaargangen zijn nog in voorraad. Vooraleer te bestellen, neem eerst contact op.

EVENEENS BESCHIKBAAR:

G. Van Bockstaele, Gids voor een werkbezoek aan de koninklijke bibliotheek Albert I te Brussel - 1991: 100 fr. (gebeurlijk te verhogen met portonkosten).

Herman van Isterdael e.a., Bibliografie van de Gemeenten van het Land van Aalst (1950-1983). 2 banden - 915 blz.: 1.200 fr. (gebeurlijk te verhogen met portonkosten).
Kaart van het voormalige "Land van Aalst" (1596) - Horenhault - kleurendruk - 1988: 1.000 fr.

De publicatie van deze jaargang gebeurt met de financiële steun van:

DE RIEMAECKER printing B V B A

50 1947 1997

NUKERKEPLEIN 9 • B-9681 NUKERKE
TEL. (055) 21 14 04 • FAX (055) 21 20 00

Inhoud

JAARGANG L - 1998 - NUMMER 4

M. UYTTERSPROT
Algemeen Nederlands Verbond te Aalst 237-280

M. UYTTERSPROT en W. VERNAEVE
De abdij Ten Roosen te Aalst 281-290

W. L. BRAEKMAN
De Muijte te Erondegem 291-293

SIGNALEMENT 294-297
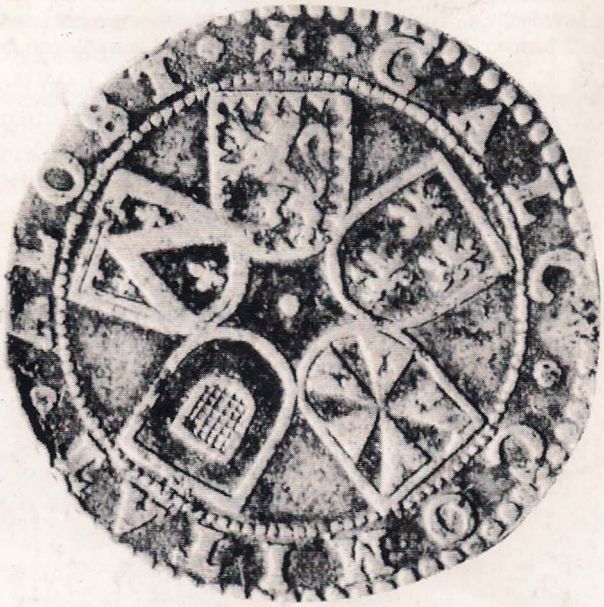
Los ingevoegd: gekleurde Sanderustekening
van de abdij Ten Roosen te Aalst